

A – Dejavnost Splošnega sodišča leta 2011

Marc Jaeger, predsednik

Čeprav leto 2011 ni bilo leto delne zamenjave, se za Splošno sodišče, kar zadeva sestavo njegovih članov, ni izkazalo za leto popolne stabilnosti. Tako je v svoje vrste sprejelo M. Kančevo, ki je bila imenovana na mesto T. Čipeva, ki je bil v odstopu od junija 2010, Splošno sodišče pa je zapustil E. Moavero Milanesi. Te spremembe zunaj določenega časovnega okvira triletnih zamenjav so v življenju sodišča postale stalnica, in nanje je treba odgovoriti z ustreznimi organizacijskimi ukrepi in ukrepi, ki zadevajo izvajanje sodne oblasti.

Z vidika statistike je mogoče leto 2011 nedvomno opredeliti za rekordno. Skupaj 722 novih zadev predstavlja skoraj 15-odstotno povečanje glede na leto 2010 (636 novih zadev), ki je bilo v tem pogledu že samo izjemno. Ravno tako je opazen napredek pri številu rešenih zadev (povečanje za 35 %), ki kaže na do zdaj nedoseženo stopnjo dejavnosti sodišča, in sicer 714 rešenih zadev (glede na 527 leta 2010) skupaj z 52 rešenimi zadevami s področja začasnih odredb. Ta rezultat je treba videti kot rezultat temeljitih reform, ki jih je Splošno sodišče vpeljalo tako glede „case management“ v širokem smislu kot tudi razvoja informacijskih orodij in redakcijskih metod.

Čeprav si mora sodišče prizadevati za dolgoročno ohranjanje ritma dela iz leta 2011, pa zaradi konjunkturnih dejavnikov njegove sistematične vsakoletne ponovitve ni mogoče zagotoviti. Reforme je torej treba nadaljevati zato, da bo Splošno sodišče ne le kos sistematičnemu večanju pripada zadev, ampak bo tudi zmanjšalo sodne zaostanke. Tako ugotavljam, da se je kljub prej opisanim izjemnim rezultatom število nerešenih zadev povečalo, in sicer jih je 1308, pri tem pa se je trajanje postopka podaljšalo, in sicer povprečno na 26,7 meseca (24,7 meseca leta 2010).

Ker so bile možnosti notranjega reformiranja v celoti izčrpane, je treba razmišljati o modernizaciji postopkovnih pravil za Splošno sodišče zaradi zagotavljanja večje učinkovitosti in večje fleksibilnosti pri postopkovni obravnavi različnih vrst zadev pred Splošnim sodiščem ob spoštovanju procesnih pravic strank. Predvsem pa statistični podatki za leto 2011 poleg teh nedvomno nujnih izboljšav kažejo na to, da Splošno sodišče ne more razumno pričakovati prihodnosti brez strukturnega razvoja in dodelitve novih virov v ekonomskem, finančnem in proračunskem kontekstu, ki temu ni naklonjen.

Glede narave sporov pred Splošnim sodiščem naj poudarim, da so bili za leto 2011 značilni povečanje pripada zadev s področja državnih pomoči (67 novih zadev), potrditev visokega deleža zadev s področja intelektualne lastnine (219 zadev oziroma 30 % vseh zadev) ter nenaden in velik obseg tožb v zvezi z omejevalnimi ukrepi, ki jih je Evropska unija sprejela v zvezi s položajem v nekaterih tretjih državah (93 novih zadev), kar posebej očitno kaže na neposreden vpliv zakonodajne in regulativne dejavnosti Unije na položaj sodišča. Na splošno je bilo za spore značilno povečanje njihove diverzifikacije in kompleksnosti, o čemer priča razvoj, ki bo opisan v nadaljevanju in ki se nanaša na različna področja dejavnosti Splošnega sodišča v funkciji sodišča, ki odloča o zakonitosti (I), odškodninskih sporih (II), pritožbah (III) in predlogih za izdajo začasnih odredb (IV).

I. Spori o zakonitosti

Dopustnost tožb na podlagi člena 263 PDEU

1. Rok za vložitev tožbe

Dopustnost ničnostnih tožb je pogojena s spoštovanjem roka iz člena 263, šesti odstavka, PDEU, v skladu s katerim je treba ničnostne tožbe, glede na posamezen primer, vložiti v dveh mesecih od objave akta, od uradnega obvestila tožeči stranki, če tega ni bilo, pa od dneva, ko je zanj izvedela. V skladu s členom 102(1) Poslovnika Splošnega sodišča začne v zvezi z izpodbijanym aktom, ki je bil objavljen, ta rok teči po izteku 14. dne po tej objavi.

V zadevi *PPG in SNF proti ECHA* (sklep z dne 21. septembra 2011, T-268/10, še neobjavljen, pod pritožbo, izdan v razširjeni sestavi) je bila izpodbijana odločba Evropske agencije za kemikalije, ki je bila v skladu z obveznostjo, ki jo tej agenciji nalaga Uredba REACH¹, objavljena na njeni spletni strani. Splošno sodišče je poudarilo, da člen 102(1) Poslovnika zadeva le odločbe, objavljene v *Uradnem listu Evropske unije*, in da v tem primeru nobena določba ne zahteva objave izpodbijane odločbe v Uradnem listu (v nasprotju z – na primer – odločbami glede državnih pomoči), in presodilo, da se podaljšanje roka za štirinajst dni ne uporablja. Zato je ugotovilo, da tožba ni dopustna.

Poleg tega je Splošno sodišče v sklepu z dne 1. aprila 2011 v zadevi *Doherty proti Komisiji* (T-468/10, še neobjavljen) presodilo, da se ob upoštevanju določb člena 43(3) Poslovnika (ki določa, da se v zvezi s procesnimi roki upošteva le dan vložitve v sodnem tajništvu) kot čas vložitve tožbe po telefaksu upošteva čas, registriran v sodnem tajništvu Splošnega sodišča. Ker ima Sodišče Evropske unije na podlagi Protokola št. 6 Pogodbe DEU sedež v Luxembourgju, je treba upoštevati luksemburški čas.

Nazadnje je Splošno sodišče v sklepu z dne 22. junija 2011 v zadevi *Evropaïki Dynamiki proti Komisiji* (T-409/09, še neobjavljen, pod pritožbo) presodilo, da se desetdnevni rok zaradi oddaljenosti iz člena 102(2) Poslovnika nanaša samo na procesne roke, in ne na petletni zastaralni rok iz člena 46 Statuta Sodišča Evropske unije, katerega potek povzroči zastaranje tožbe zaradi nepogodbene odgovornosti. Tako so procesni roki, kot so roki za vložitev tožbe, in petletni zastaralni rok za tožbo zaradi nepogodbene odgovornosti zoper Unijo po naravi različni. Roki za vložitev tožbe so namreč del javnega reda in jih stranke in sodišče ne morejo spreminjati, saj so bili določeni zaradi zagotovitve jasnosti in varnosti pravnih položajev. Zato mora sodišče Unije, tudi po uradni dolžnosti, preizkusiti, ali je bila tožba vložena v predpisanih rokih. Nasprotno pa sodišče ne sme po uradni dolžnosti paziti na zastaranje tožbe zaradi nepogodbene odgovornosti.

2. Člen 263, četrti odstavek, PDEU – Prvi primeri uporabe

a) Pojem predpis

Člen 230, četrti odstavek, ES pogojuje dopustnost tožb, ki jih vložijo posamezniki zoper akte, ki niso naslovljeni nanje, z dvema pogojema, in sicer da izpodbijani akt tožeče stranke zadeva

¹ Uredba (ES) št. 1907/2006 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 o registraciji, evalvaciji, avtorizaciji in omejevanju kemikalij (REACH), o ustanovitvi Evropske agencije za kemikalije ter spremembi Direktive 1999/45/ES ter razveljavitvi Uredbe Sveta (EGS) št. 793/93 in Uredbe Komisije (ES) št. 1488/94 ter Direktive Sveta 76/769/EGS in direktiv Komisije 91/155/EGS, 93/67/EGS, 93/105/ES in 2000/21/ES (UL L 396 str. 1).

neposredno in posamično. V skladu s sodno prakso lahko fizične in pravne osebe, na katere odločba ni naslovljena, trdijo, da jih ta posamično zadeva, le če nanje vpliva zaradi njihovih posebnih lastnosti ali dejanskega položaja, na podlagi katerega se razlikujejo od vseh drugih oseb, in so zato posamično opredeljene podobno kot naslovniki.²

Z začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe, to je 1. decembra 2009, so se pogoji za dopustnost ničnostne tožbe spremenili. Tako lahko v skladu s členom 263, četrti odstavek, PDEU fizične ali pravne osebe vložijo tožbe zoper akte, ki se nanje neposredno in posamično nanašajo, in zoper predpise, ki se nanje neposredno nanašajo, vendar ne potrebujejo izvedbenih ukrepov. Nova določba, katere cilj je olajšati dostop posameznikov do sodišča Unije, je bila predmet prvih razlag s strani Splošnega sodišča.

Tako je v zadevi *Inuit Tapiriit Kanatami in drugi proti Parlamentu in Svetu* (sklep z dne 6. septembra 2011, T-18/10, še neobjavljen, izrečen v razširjeni sestavi) Splošno sodišče prvič opredelilo pojem „predpis“ v smislu člena 263, četrti odstavek, PDEU. Pri razlagi te določbe je poudarilo, da čeprav je izpuščen izraz „odločba“, ta omogoča vložitev tožbe zoper posamične akte, zoper splošne akte, ki se na fizične ali pravne osebe nanašajo neposredno in posamično, in zoper predpise, ki se nanje nanašajo neposredno, a ne potrebujejo izvedbenih ukrepov. Po mnenju Splošnega sodišča iz običajnega pomena izraza „predpis“ izhaja, da so akti, na katere se nanaša ta tretja možnost, prav tako splošni akti. Ta možnost pa se ne nanaša na vse splošne akte, ampak le na tiste, ki niso zakonodajni, kot izhaja iz strukture člena 263 in razvoja procesa, ki je privedel do sprejetja te določbe, najprej predlagane kot člen III-365, četrti odstavek, osnutka Pogodbe o ustavi za Evropo. Splošno sodišče, ki je tokrat opravilo teleološko analizo, je dodalo, da je v skladu s ciljem te določbe – in sicer omogočiti posamezniku, da vložijo tožbo zoper splošne akte, ki niso zakonodajni akti, s čimer se preprečijo primeri, v katerih bi morala taka oseba za dostop do sodišča kršiti pravo – da so pogoji za dopustnost tožbe zoper zakonodajni akt še vedno bolj omejujoči kot tisti za tožbo, vloženo zoper predpis.

V tem primeru je Splošno sodišče poudarilo, da je bil izpodbijani akt, in sicer Uredba o trgovini z izdelki iz tujlnjev³, sprejet po postopku soodločanja na podlagi Pogodbe ES (člen 251 ES). Ob tem, da je poudarilo, da je iz člena 289 PDEU razvidno, da so akti, sprejeti po postopku, opredeljenem v členu 294 PDEU (redni zakonodajni postopek), zakonodajni akti in da ta postopek v bistvu povzema postopek soodločanja, je Splošno sodišče glede na različne vrste pravnih aktov, določenih s Pogodbo DEU, ugotovilo, da je treba izpodbijano uredbo opredeliti kot zakonodajni akt. Opredelitev za bodisi zakonodajni akt bodisi predpis v skladu s Pogodbo DEU temelji na merilu zakonodajnega ali nezakonodajnega postopka, ki je privedel do njegovega sprejetja. Dopustnost tožbe tožečih strank je torej v tem primeru pogojena s tem, da dokažejo, da se ta uredba nanje neposredno in posamično nanaša v smislu druge zgoraj navedene možnosti, ki je določena v členu 263, četrti odstavek, PDEU.

b) Neposredno nanašanje in pojem akta, ki potrebuje izvedbene ukrepe

Na podlagi te opredelitve pojma predpis je Splošno sodišče v sodbi z dne 25. oktobra 2011 v zadevi *Microban International in Microban (Europe) proti Komisiji* (T-262/10, še neobjavljena) ugotovilo dopustnost tožbe zoper sklep Komisije o ne vključitvi triclosana, kemične snovi, ki jo proizvajata

² Sodba Sodišča z dne 15. julija 1963 v zadevi *Plaumann proti Komisiji*, 25/62, Recueil, str. 197 in 223.

³ Uredba (ES) št. 1007/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 o trgovini z izdelki iz tujlnjev (UL L 286, str. 36).

tožeči stranki, na seznam aditivov, ki se lahko uporabljajo pri proizvodnji polimernih materialov in izdelkov, namenjenih za stik z živili.

Splošno sodišče je ugotovilo, da je Komisija izpodbijani sklep sprejela pri izvrševanju izvedbenih pristojnosti, in ne pri izvrševanju zakonodajnih pristojnosti, in da je ta sklep splošen, ker se uporablja v objektivno opredeljenih okoliščinah in ima pravne učinke za splošno in abstraktno določeno kategorijo oseb. Na podlagi tega je sklenilo, da je izpodbijani sklep predpis v smislu člena 263, četrti odstavek, PDEU.

Splošno sodišče je po tem, ko je opozorilo, da člen 263, četrti odstavek, PDEU s tem, da fizičnim ali pravnim osebam dovoljuje vlaganje tožb zoper predpise, ki se nanje neposredno nanašajo in ne potrebujejo izvedbenih ukrepov, uresničuje cilj lajšanja pogojev za vložitev direktnih tožb, presodilo, da pojma neposrednega nanašanja, kakor je bil na novo uveden v tej določbi, ni mogoče razlagati ožje od pojma neposrednega zadevanja, kakor je bil naveden v členu 230, četrti odstavek, ES. Ker je ugotovilo, da izpodbijani sklep tožeči stranki neposredno zadeva v smislu pojma neposrednega zadevanja, kakor je bil naveden v členu 230, četrti odstavek, ES, je Splošno sodišče sklepalo, da se izpodbijani sklep nanju tudi neposredno nanaša v smislu pojma neposrednega nanašanja, kakor je bil nedavno uveden v člen 263, četrti odstavek, PDEU.

Glede vprašanja, ali izpodbijani sklep potrebuje izvedbene ukrepe, je Splošno sodišče ugotovilo, da se lahko na podlagi Direktive 2002/72/ES⁴ po 1. januarju 2010 še naprej uporabljajo le aditivi, navedeni na začasem seznamu. Poleg tega se v skladu s to direktivo aditiv črta z začasnega seznama, če Komisija sprejme sklep, da ga ne bo vključila na pozitivni seznam. Takojšnja posledica sklepa o ne vključitvi je bilo črtanje z začasnega seznama in prepoved trženja snovi triclosan, ne da bi morale države članice sprejeti kakršen koli izvedbeni ukrep. Poleg tega v zvezi s prehodnim ukrepom v delu, v katerem je omogočal podaljšanje možnosti trženja snovi triclosan do 1. novembra 2011, državam članicam ni bilo treba sprejeti nobenega izvedbenega ukrepa, saj je bilo morebitno sprejetje teh ukrepov pred 1. novembrom 2011 povsem fakultativno. Nazadnje je Splošno sodišče poudarilo, da čeprav lahko v zadnjenavedenem primeru prehodni ukrep povzroči, da države članice sprejmejo izvedbene ukrepe, pa je bil namen tega prehodnega ukrepa le olajšanje izvedbe izpodbijanega sklepa. Gre torej za stranski ukrep glede na glavni cilj izpodbijanega sklepa, ki je prepoved trženja snovi triclosan.

Splošno sodišče je ugotovilo, da je izpodbijani akt predpis, ki se na tožeči stranki neposredno nanaša in ne potrebuje izvedbenih ukrepov, in da je torej na podlagi novih določb člena 263 PDEU tožba dopustna.

3. Pristojnost Splošnega sodišča na področju razglasitve ničnosti odločb, s katerimi se izvršujejo denarne kazni, ki jih Sodišče naloži zaradi neizvršitve sodbe, s katero je ugotovljena neizpolnitev obveznosti

V zadevi *Portugalska proti Komisiji* (sodba z dne 29. marca 2011, T-33/09, še neobjavljena, pod pritožbo) je bil pri Splošnem sodišču vloženi predlog za razglasitev ničnosti odločbe Komisije, s katero se zahteva plačilo denarne kazni, dolgovane iz naslova izvršitve sodbe Sodišča z dne

⁴ Direktiva Komisije 2002/72/ES z dne 6. avgusta 2002 o polimernih materialih in izdelkih, namenjenih za stik z živili (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 29, str. 535).

10. januarja 2008 v zadevi *Komisija proti Portugalski*⁵, ki je sledila prvi sodbi⁶, s katero je bilo ugotovljeno, da ta država ni izpolnila obveznosti, ker ni razveljavila nacionalne zakonodaje, ki za povrnitev škode osebam, ki so bile oškodovane zaradi kršitve prava Unije na področju javnih naročil, določa, da je treba dokazati naklep ali malomarnost.

V zvezi s tem je Splošno sodišče ugotovilo, da Pogodba ne vsebuje posebnih določb o reševanju sporov med državo članico in Komisijo, nastalih v okviru izterjave zneskov, dolgovanih iz naslova izvršitve sodbe Sodišča, s katero je v primeru neizpolnitve prve sodbe, s katero je ugotovljena neizpolnitev obveznosti, ugotovljena neizpolnitev obveznosti in je državi članici naloženo plačilo denarne kazni Komisiji. Iz tega izhaja, da se uporabijo pravna sredstva, ki jih določa Pogodba, in da je zoper odločbo, s katero Komisija določi znesek, ki ga država članica dolguje kot denarno kazen, ki ji je bila naložena, mogoče vložiti ničnostno tožbo, za katere obravnavo je pristojno Splošno sodišče.

Vendar pa pri izvajanju te pristojnosti Splošno sodišče ne sme posegati v izključno pristojnost, ki je pridržana Sodišču na področju neizpolnitev obveznosti. Splošno sodišče tako v okviru ničnostne tožbe zoper odločbo Komisije glede izvršitve take sodbe Sodišča ne sme odločati o vprašanju kršitve obveznosti iz Pogodbe ES s strani države članice, o katerem ni predhodno odločalo Sodišče.

Splošno sodišče je poleg tega navedlo, da mora v okviru izvršitve sodbe Sodišča, s katero je bila državi članici naložena denarna kazen, Komisija presoditi ukrepe, ki jih je država članica sprejela za izvršitev sodbe Sodišča, ne da bi posegla v pravice držav članic, kot izhajajo iz postopka za ugotovitev neizpolnitve obveznosti, niti v izključno pristojnost Sodišča za odločanje o skladnosti nacionalne zakonodaje s pravom Unije. Komisija mora torej pred izterjavo denarne kazni preveriti, ali so očitki, ki jih je Sodišče sprejelo v sodbi ob zaključku postopka zaradi neizpolnitve obveznosti, še vedno podani na dan izteka roka, ki ga je Sodišče državi članici določilo za odpravo neizpolnitve obveznosti. Vendar Komisija v tem okviru ne more odločiti, da ukrepi, ki jih je država članica sprejela za izvršitev sodbe, niso skladni s pravom Unije, in iz tega izpeljati posledice za izračun denarne kazni, ki jo je izreklo Sodišče. Če Komisija meni, da nova pravna ureditev, ki jo je uvedla država članica, še vedno ne pomeni pravnega prenosa direktive, mora sprožiti postopek zaradi neizpolnitve obveznosti.

V takem primeru je Splošno sodišče opozorilo, da je iz sodbe Sodišča z dne 10. januarja 2008 v zadevi *Komisija proti Portugalski* (C-70/06) razvidno, da mora ta država sporno nacionalno zakonodajo razveljaviti in da je denarna kazen dolgovana do datuma te razveljavitve. Ta zakonodaja pa je bila razveljavljena z zakonom, ki je začel veljati 30. januarja 2008. Kljub temu je Komisija zavrnila, da bi neizpolnitev obveznosti prenehala s tem datumom, ampak je menila, da je neizpolnitev obveznosti prenehala 18. julija 2008, to je na datum začetka veljavnosti nove zakonodaje. Splošno sodišče je ugotovilo, da je Komisija s tem kršila izrek te sodbe, in izpodbijano odločbo razglasilo za nično.

⁵ C-70/06, ZOdl., str. I-1. V zvezi z istovrstnim sporom je bila izrečena sodba z dne 19. oktobra 2011 v zadevi *Francija proti Komisiji* (T-139/06, še neobjavljena).

⁶ Sodba Sodišča z dne 14. oktobra 2004 v zadevi *Komisija proti Portugalski*, C-275/03, neobjavljena v ZOdl.

Pravila o konkurenci, ki veljajo za podjetja

1. Splošno

a) Pojem podjetje

V združenih zadevah *Gosselin proti Komisiji* in *Stichting Administratiekantoor Portielje proti Komisiji* (sodba z dne 16. junija 2011, T-208/08 in T-209/08, še neobjavljena, pod pritožbo) je Splošno sodišče pojasnilo pogoje za uporabo sodne prakse, v skladu s katero neposredno ali posredno poseganje subjekta v gospodarsko dejavnost podjetja, katerega nadzorni delež ima, omogoča, da se ta subjekt opredeli za podjetje v smislu prava konkurence. Komisija je v svoji odločbi menila, da je Portielje, fundacija, ki ima kot fiduciar delnice družbe Gosselin, posredno sodelovala pri gospodarski dejavnosti, ki jo opravlja zadnjenavedena družba. Vendar je Splošno sodišče poudarilo, da ker s sodno prakso ni postavljena domneva o „poseganju“ v upravljanje podjetja, dokazno breme v zvezi s to okoliščino nosi Komisija. V tem primeru pa je ugotovilo, da je Komisija navajala zgolj argumente, ki se nanašajo na strukturo – omejila se je na navedbo, da ima fundacija Portielje v lasti skoraj celoten kapital družbe Gosselin in da so bili trije glavni člani njene uprave hkrati člani upravnega odbora družbe Gosselin – in ni predložila nobenega konkretnega dokaza, da je fundacija Portielje dejansko posegala v upravljanje družbe Gosselin. Zato je Splošno sodišče odločilo, da Komisija ni dokazala, da je fundacija Portielje podjetje.

b) Omejevanje konkurence – Potencialna konkurenca

V zadevi *Visa Europe in Visa International Service proti Komisiji* (sodba z dne 14. aprila 2011, T-461/07, še neobjavljena) sta tožeči stranki Komisiji očitali, da je posledice kršitvenega ravnanja, ki jima ga je očitala, na konkurenco ocenila glede na ekonomsko in pravno napačno merilo, in sicer možnost povečanja intenzivnosti konkurence na zadevnem trgu. Splošno sodišče je zavrnilo ta argument z navedbo, da okoliščina, da je Komisija priznala, da konkurenca na zadevnem trgu ni neučinkovita, ne preprečuje sankcioniranja ravnanja, ki ima za posledico izključitev potencialnega konkurenta. Presoja pogojev konkurence na trgu namreč ne temelji le na dejanski konkurenci med podjetji, ki so že na zadevnem trgu, ampak tudi na potencialni konkurenci. Zato je Splošno sodišče potrdilo pristop Komisije, ki je temeljil na presoji omejevalnih posledic za konkurenco v zvezi s potencialno konkurenco in strukturo zadevnega trga.

Ta sodba je Splošnemu sodišču tudi ponudila priložnost, da določi okvire pojma potencialni konkurent. Tako je Splošno sodišče navedlo, da je namen podjetja, da vstopi na trg, sicer morda upošteven pri preučitvi, ali ga je mogoče šteti za potencialnega konkurenta na navedenem trgu, vendar pa je bistveni element, na katerem mora temeljiti ta opredelitev, njegova sposobnost, da vstopi na navedeni trg.

c) Razumni rok

V zadevah *Heineken Nederland in Heineken proti Komisiji* ter *Bavaria proti Komisiji*, v katerih sta bili sodbi izrečeni 16. junija 2011 (T-240/07 in T-235/07, še neobjavljeni, pod pritožbo) v zvezi s kartelom na nizozemskem trgu piva, je Komisija znesek globe, naložene vsakemu od podjetij, zaradi nerazumno dolgega trajanja upravnega postopka, ki je trajal več kot sedem let po preiskavah, znižala za 100.000 EUR. Glede tega je Splošno sodišče presodilo, da je trajanje upravnega postopka pomenilo kršitev načela odločanja v razumnem roku in da pri pavšalnem zmanjšanju globe s strani Komisije znesek glob, naloženih tema podjetjema – in sicer 219,28 milijona EUR družbi Heineken NV in njeni hčerinski družbi ter 22,85 milijona EUR družbi Bavaria NV – ni bil upoštevan, tako da to

zmanjšanje ni moglo ustrezno kompenzirati te kršitve. Zato je Splošno sodišče zadevno zmanjšanje povečalo na 5 % zneska globe.

2. Prispevek sodne prakse na področju člena 101 PDEU

a) Dokazovanje

Sodbe, izrečene v zvezi s kartelom na področju plinsko izoliranih stikalnih naprav, so Splošnemu sodišču omogočile, da je podalo nekaj pojasnil glede dokazovanja na področju omejevalnih sporazumov.

– Dopustnost

V zadevi *Fuji Electric proti Komisiji* (sodba z dne 12. julija 2011, T-132/07, še neobjavljena) je Komisija navajala, da so tako očitki kot tudi dokumenti, ki niso bili podani oziroma predloženi v upravnem postopku in ki jih je tožeča stranka prvič podala oziroma predložila pred Splošnim sodiščem, nedopustni. Splošno sodišče je zavrnilo ta pristop in poudarilo, da pravil, ki določajo pravice in obveznosti podjetij v upravnem postopku, ki ga določa pravo konkurence, ni mogoče razlagati tako, da osebo zavezujejo k sodelovanju in k temu, da v odgovor na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki ga nanjo naslovi Komisija, že v fazi upravnega postopka navede vse očitke, za katere bi želela, da jih lahko uveljavlja v utemeljitev svoje ničnostne tožbe.

Na enak način je Komisija predlagala ugotovitev nedopustnosti očitkov, ki so se opirali na izpodbijanje dejanskih in pravnih elementov, ki jih je tožeča stranka izrecno priznala v upravnem postopku. Vendar je Splošno sodišče poudarilo, da zadevna oseba, kadar se za sodelovanje odloči prostovoljno in v upravnem postopku izrecno ali implicitno prizna elemente, ki utemeljujejo ugotovitev njene odgovornosti za kršitev, pri izvrševanju pravice do tožbe, ki jo ima na podlagi Pogodbe, ni omejena. Ker pravna podlaga, izrecno predvidena v ta namen, ne obstaja, bi bila taka omejitev v nasprotju s temeljnimi načeli zakonitosti in spoštovanja pravice do obrambe.

– Priče

V sodbi z dne 12. julija 2011 v zadevi *Hitachi in drugi proti Komisiji* (T-112/07, še neobjavljena) je Splošno sodišče najprej opozorilo, da izjave podjetja, ki se mu očita udeležba v kartelu, katere resničnost prereka več drugih zadevnih podjetij, ni mogoče šteti za zadosten dokaz obstoja kršitve s strani teh podjetij, ne da bi to potrjevali drugi dokazi. Dalje je navedlo, da pisnih pričanj zaposlenih v družbi, ki so bila sestavljena pod njenim nadzorom in ki jih je ta v upravnem postopku, ki ga vodi Komisija, predložila v svojo obrambo, načeloma ni mogoče opredeliti kot informacije, ki se razlikujejo od izjav te družbe in so od njih neodvisne. Gre zgolj za dopolnitve teh izjav, katerih vsebino lahko pojasnijo in ponazorijo. Zato morajo biti potrjene tudi z drugimi dokazi.

– Okoliščine

V zgoraj navedeni sodbi *Hitachi in drugi proti Komisiji* z dne 12. julija 2011 in sodbah, izrečenih istega dne, v zadevi *Toshiba proti Komisiji* (T-113/07, še neobjavljena, pod pritožbo) ter v zadevi *Mitsubishi Electric proti Komisiji* (T-133/07, še neobjavljena, pod pritožbo) je Splošno sodišče opozorilo, da kadar se Komisija za ugotovitev obstoja kršitve opre le na ravnanje zadevnih podjetij na trgu, za ta podjetja zadošča, da dokažejo obstoj okoliščin, ki v drugačni luči kažejo dejstva, ki jih je ugotovila Komisija, in tako omogočajo, da se razlaga teh dejstev, ki jo je opravila Komisija, nadomesti z drugo verjetno razlago. Čeprav se neobstoj dokaznih listin lahko izkaže za upošteven pri splošni presoji skupka indicev, na katerega se sklicuje Komisija, pa ta neobstoj sam po sebi ne

pomeni, da lahko zadevno podjetje trditve Komisije izpodbija s predložitvijo alternativne razlage dejstev. To velja le takrat, kadar dokazi, ki jih predloži Komisija, ne omogočajo ugotovitve obstoja kršitve, ki bi bila nedvomna in ne bi potrebovala razlage.

– Nadzor, ki ga opravi Splošno sodišče

V zgoraj navedeni zadevi *Mitsubishi Electric proti Komisiji* je tožeča stranka izpodbijala sodno prakso, v skladu s katero so glede na težave, s katerimi je soočena Komisija, ko poskuša dokazati kršitev, dopustne nižje zahteve glede dokazovanja. V utemeljitev svojih trditev je poudarila, da so se globe, naložene v zadevah v zvezi z omejevalnimi sporazumi, v zadnjih letih stalno zviševale, kar bi moralo vplivati na intenzivnost nadzora nad odločbami Komisije. Splošno sodišče je zavrnilo to utemeljitev in poudarilo, da čeprav ima povišanje glob nedvomno lahko večje posledice za stranke, ki so jim te globe naložene, pa podjetja zaradi tega povečanja, saj je takšna iniciativa Komisije splošno znana, če so odgovorna za kršitve, toliko bolj skrbijo, da nastane čim manj uporabnih dokazov, zaradi česar je naloga Komisije otežena.

Poleg tega je Splošno sodišče v sodbi z dne 25. oktobra 2011 v zadevi *Aragonesas Industrias y Energía proti Komisiji* (T-348/08, še neobjavljena) poudarilo, da ker mora presoditi, ali so dokazi in drugi elementi, ki jih v izpodbijani odločbi navaja Komisija, zadostni za ugotovitev obstoja kršitve, je ravno tako dolžno ugotoviti, katere dokaze je Komisija uporabila za dokaz sodelovanja tožeče stranke pri zadevni kršitvi. V ta namen se iskanje teh dokazov lahko nanaša le na del obrazložitve izpodbijane odločbe, v katerem je Komisija opisala kontradiktorno fazo upravnega postopka.

b) Sodelovanje pri enotni in trajajoči kršitvi

V sodbi z dne 16. junija 2011 v zadevi *Verhuizingen Coppens proti Komisiji* (T-210/08, še neobjavljena, pod pritožbo) je Splošno sodišče opozorilo, da je podjetje odgovorno za enotno in trajajočo kršitev, če je vedelo za kršitve drugih udeležencev. Vendar je Splošno sodišče najprej poudarilo, da čeprav je v obravnavanem primeru tožeča stranka sodelovala pri pripravi lažnih predračunov za selitev, pa ni vedela za protikonkurenčne dejavnosti drugih podjetij, ki zadevajo sporazume o sistemu finančnih nadomestil za zavrnjene ponudbe, ali za primere, ko se podjetja vzdržijo vlaganja ponudb. Ker je bilo iz obrazložitve odločbe – ne glede na njen izrek – jasno, da je Komisija ocenila, da so te prakse pomenile enotno in trajajočo kršitev, je Splošno sodišče za nično razglasilo tako ugotovitev kršitve kot tudi naloženo globo.

c) Izračun zneska globe

Leto 2011 so zaznamovali zelo visoko število zadev v zvezi z omejevalnimi sporazumi, ki so porajale raznovrstne problematike, povezane z izračunom naložene globe, in prvi primeri razlage smernic iz leta 2006⁷ s strani Splošnega sodišča.

– Vrednost prodaje

V sodbi z dne 16. junija 2011 v združenih zadevah *Team Relocations in drugi proti Komisiji* (T-204/08 in T-212/08, še neobjavljena, pod pritožbo) je moralo Splošno sodišče pojasniti razlago pojma „prodaja“, ki se upošteva pri uporabi smernic iz leta 2006. Ob tem je zavrnilo stališče tožeče stranke, ki je zahtevala, naj se upošteva le vrednost prodaje iz naslova storitev, na katere so kršitve dejansko

⁷ Smernice o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe (ES) št. 1/2003, sprejete 1. septembra 2006 (UL 2006, C 210, str. 2).

vplivale. Ugotovilo je namreč, da je treba kot vrednost prodaje v smislu smernic upoštevati prodajo naupoštevem trgu.

– Teža kršitve

V zadevi *Ziegler proti Komisiji* (sodba z dne 16. junija 2011, T-199/08, še neobjavljena, pod pritožbo) je tožeča stranka uveljavljala neobstoje obrazložitve, kar zadeva izračun osnovnega zneska globe. Glede tega je Splošno sodišče poudarilo, da so smernice iz leta 2006 „ uvedle bistveno spremembo metodologije za določitev glob“. Odpravljena je bila zlasti razvrstitev kršitev v tri kategorije („manjše“, „resne“ in „zelo resne“) in uveden je bil razpon od 0 do 30 %, da bi se omogočilo natančnejše razlikovanje. Poleg tega je zdaj osnovni znesek globe „povezan z deležem vrednosti prodaje, določenim glede na stopnjo teže kršitve, pomnožen s številom let trajanja kršitve“. Praviloma „je treba upoštevati delež vrednosti prodaje določiti v višini do 30 % vrednosti prodaje“. Glede horizontalnih sporazumov o določitvi cen, razdelitvi trga in omejitvi proizvodnje, „ki že zaradi svoje narave spadajo med najtežje omejitve konkurence“, mora biti upoštevani delež prodaje na splošno „v zgornjem delu omenjenega razpona“. V teh okoliščinah in kot korelat polju prostega preudarka, ki ga ima Komisija na tem področju, mora ta obrazložiti izbiro deleža prodaje, ki ga je upoštevala, in se ne more zadovoljiti zgolj z obrazložitvijo opredelitve kršitve za „zelo resno“. Splošneje, čeprav je Splošno sodišče ocenilo, da je glede tega vprašanja obrazložitve odločbe zadostna glede na obstoječo sodno prakso, pa je poudarilo, da je ta sodna praksa nastala glede na prejšnje smernice, in torej Komisijo pozvalo, naj pri uporabi smernic iz leta 2006 razširi svojo obrazložitve glede izračuna glob zlasti za to, da podjetjem omogoči, da se podrobno seznanijo z načinom določitve globe, ki jim je naložena.

V zgoraj navedeni sodbi *Team Relocations in drugi proti Komisiji* je Splošno sodišče ugotovilo, da so bili s smernicami iz leta 2006 odpravljene razvrstitve kršitev v kategorije in pavšalni zneski in da je bil vzpostavljen sistem, ki omogoča natančnejše razlikovanje glede na težo kršitve, in sklenilo, da je Komisija prosta pri individualizaciji teže vloge posameznega podjetja bodisi pri določitvi odstotka upoštevane vrednosti prodaje bodisi pri presoji olajševalnih ali obteževalnih okoliščin. Vendar mora biti v zadnjem navedenem primeru pri presoji teh okoliščin omogočeno ustrezno upoštevanje relativne teže udeležbe pri notni kršitvi in spreminjanje te teže skozi čas.

– Trajanje kršitve

V zgoraj navedenih združenih zadevah *Team Relocations in drugi proti Komisiji* je bilo izpodbijano sistematično množenje zneska, določenega glede na vrednost prodaje, s številom let udeležbe podjetja pri kršitvi, kot je določeno v smernicah iz leta 2006, ker naj bi ta sistem očitnemu trajanju kršitve pripisoval nesorazmeren pomen v primerjavi z drugimi upoštevni dejavniki, zlasti s težo kršitve. Čeprav je Splošno sodišče, kot je bilo navedeno glede teže kršitve, poudarilo, da novi pristop Komisije tudi v tem pogledu pomeni bistveno spremembo metodologije, saj množenje s številom let udeležbe pri kršitvi ustreza stoddotnemu povečanju zneska na leto, pa je kljub temu poudarilo, da člen 23(3) Uredbe št. 1/2003⁸ taki spremembi ne nasprotuje.

Po drugi strani je Splošno sodišče v zgoraj navedeni sodbi *Gosselin Group in Stichting Administratiekantor Portielje proti Komisiji*, izrečeni istega dne, iz te spremembe izpeljalo posledice za delo Komisije. Tako je navedlo, da čeprav v skladu z ustaljeno sodno prakso Komisija nosi dokazno breme glede kršitev člena [101](1) [PDEU] in mora predložiti natančne in skladne dokaze,

⁸ Uredba Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 [ES] in 82 [ES] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205).

da bi utemeljila trdno prepričanje, da je bila očitana kršitev storjena, to še zlasti velja za dokaze glede trajanja kršitve, tj. merila, katerega teža je bila v smernicah iz leta 2006 močno okrepljena.

– Enako obravnavanje – Upoštevani promet

V zgoraj navedenih sodbah *Toshiba proti Komisiji* in *Mitsubishi Electric proti Komisiji* je Splošno sodišče poudarilo, da se je Komisija oprla na leto 2001 kot referenčno leto za določitev vrednosti svetovne prodaje in za izračun izhodiščnega zneska glob za družbi Toshiba in Mitsubishi Electric, katerih dejavnosti na področju plinsko izoliranih stikalnih naprav je leta 2002 prevzelo njuno skupno podjetje TM T & D, leto 2003 pa je štela za zadnje celotno leto trajanja kršitve, kar zadeva evropske proizvajalce. Po mnenju Komisije je to razlikovanje odražalo voljo za upoštevanje dejstva, da je imela v večjem delu trajanja kršitve družba Toshiba bistveno nižji delež svetovnega trga tega proizvoda kot družba Mitsubishi. Čeprav je Splošno sodišče ta cilj ocenilo za legitimen, pa je presodilo, da bi bilo za njegovo doseganje mogoče uporabiti druge nediskriminatorne metode, kot je razdelitev izhodiščnega zneska globe, izračunanega na podlagi prometa, ustvarjenega leta 2003, glede na delež prodaje zadevnega proizvoda v zadnjem letu pred ustanovitvijo skupnega podjetja. Ker je Komisija kršila načelo enakega obravnavanja in ji noben element ni dopuščal izračuna novega zneska globe, je Splošno sodišče globe, naložene tema podjetjema, razglasilo za nične.

– Odvračanje

V zadevi *Arkema France in drugi proti Komisiji* (sodba z dne 7. junija 2011, T-217/06, še neobjavljena) je Komisija ob upoštevanju velikosti in ekonomske moči zadevnega podjetja za 200 % povečala denarno sankcijo, da bi zagotovila njen zadostni odvračilni učinek. To povečanje je temeljilo na svetovnem prometu družbe Total, matične družbe tožeče stranke. Vendar je Splošno sodišče poudarilo, da tožeča stranka nekaj dni, preden je Komisija sprejela odločbo, ni bila več nadzorovana s strani družbe Total, in zato ocenilo, da povečanje globe iz naslova odvračilnega učinka ni upravičeno. Splošno sodišče je namreč poudarilo, da potreba po zagotovitvi zadostnega odvračilnega učinka globe zahteva zlasti to, da je njen znesek določen ob upoštevanju zelenega vpliva na podjetje, ki mu je naložena, in sicer zato, da globa ne bi bila zanemarljiva oziroma, nasprotno, čezmerna zlasti glede na njegove finančne zmožnosti. Zato je mogoče ta cilj odvratanja zakonito doseči le ob upoštevanju položaja podjetja na dan, ko se globa naloži. Ker je gospodarska enota, ki je povezovala družbo Arkema z družbo Total, prenehala pred datumom sprejetja odločbe, se sredstev zadnjenavedene družbe ne more upoštevati za določitev povečanja globe, naložene družbi Arkema in njenim hčerinskim družbam. Splošno sodišče je zato razsodilo, da je 200-odstotno povečanje, kar zadeva te družbe, pretirano in da je 25-odstotno povečanje primerno za zagotovitev zadostnega odvračilnega učinka globe, ki jim je bila naložena. Iz tega razloga je Splošno sodišče zmanjšalo globo, naloženo družbi Arkema, z 219,1 na 113,3 milijona EUR.

– Prizanesljivost

V zgoraj navedeni sodbi *Fuji Electric proti Komisiji* je Splošno sodišče navedlo, da čeprav dan, ko so dokazi posredovani Komisiji, vpliva na njihovo opredelitev kot dokazov z znatno dodano vrednostjo, saj je ta opredelitev odvisna od dokazov, ki so že v spisu Komisije na dan njihovega posredovanja, pa zgolj dejstvo, da so bili posredovani po vročitvi obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, ne izključuje, da imajo lahko kljub pozni fazi upravnega postopka še vedno znatno dodano vrednost. Zlasti se lahko podjetje v prošnji za obravnavo na podlagi obvestila o ugodni obravnavi, vloženi po tem, ko je poslano obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, osredotoči na dejstva, ki po njegovem mnenju niso bila pravno zadostno dokazana, zato da njegov prispevek pomeni znatno dodano vrednost glede na dokaze, ki jih Komisija že ima.

V zadevi *Deltafina proti Komisiji* (sodba z dne 9. septembra 2011, T-12/06, še neobjavljena, pod pritožbo) se je Komisija prvič odločila, da tožeči stranki v okviru obvestila o ugodni obravnavi zagotovi pogojno imuniteto. Splošno sodišče je navedlo, da je ob upoštevanju dejstva, da je dodelitev popolne imunitete pred globami izjema od načela osebne odgovornosti podjetja za kršitev pravil o konkurenci, logično, da lahko Komisija v zameno od podjetja zahteva, da je ne preneha obveščati o upoštevnih dejstvih, za katera ve in ki bi lahko vplivala na potek upravnega postopka in učinkovitost preiskave. Splošno sodišče pa je poudarilo, da je tožeča stranka na sestanku s svojimi konkurenti prostovoljno, in ne da bi o tem obvestila Komisijo, razkrila, da je službe te institucije zaprosila za imuniteto, še preden je tej uspelo opraviti preiskave v zvezi z zadevnim kartelom. Ker tako ravnanje ni bilo v duhu resničnega sodelovanja, je Splošno sodišče presodilo, da Komisija ni storila napake, ko družbi Deltafina ni dodelila končne imunitete.

– Obteževalne okoliščine

V sodbi z dne 17. maja 2011 v zadevi *Arkema France proti Komisiji* (T-343/08, še neobjavljena) je Splošno sodišče poudarilo, da čeprav ni nobenega zastaralnega roka za ugotovitev Komisije, da gre za ponovno kršitev, pa Komisija v skladu z načelom sorazmernosti ne sme brez časovne omejitve upoštevati ene ali več prejšnjih odločb, s katerimi je bilo podjetje sankcionirano. V tem primeru je Splošno sodišče ugotovilo, da je tožeča stranka s tem, da je od leta 1961 do maja 1984 redno sodelovala pri omejevalnih sporazumih, za katere je bila sankcionirana najprej leta 1984, nato leta 1986 in nazadnje leta 1994, kršila pravila o konkurenci in da je kljub temu nizu odločb svoje protipravno ravnanje ponovila s sodelovanjem pri novem omejevalnem sporazumu od 17. maja 1995 do 9. februarja 2000, ki je bil sankcioniran z izpodbijano odločbo. Komisija je zato osnovni znesek globe, naložene tožeči stranki, povečala za 90 %. Splošno sodišče je potrdilo pristop Komisije in navedlo, da ta niz odločb, ki so bile sprejete v kratkih časovnih presledkih – zadnja je bila sprejeta eno leto pred tem, ko je tožeča stranka začela sodelovati pri kršitvi, sankcionirani z izpodbijano odločbo – priča o težnji tožeče stranke po kršenju pravil o konkurenci, zato Komisija s tem, da je ta niz upoštevala pri presoji ponavljajočega se protipravnega ravnanja tožeče stranke, ni kršila načela sorazmernosti.

V odločbi, ki je bila izpodbijana v zadevah *ENI proti Komisiji* in *Polimeri Europa proti Komisiji* (sodbi z dne 13. julija 2011, T-39/07 in T-59/07, še neobjavljeni, pod pritožbo), je Komisija ugotovila, da je bilo podjetje EniChem že sankcionirano zaradi sodelovanja pri dveh preteklih omejevalnih sporazumih, in ocenila, da je treba osnovni znesek globe, naložene tožečima strankama, družbi Eni in njeni hčerinski družbi Polimeri, povečati za 50 % zaradi obteževalne okoliščine, in sicer ponovne kršitve. Komisija je menila, da čeprav pravne osebe, vpletene v zadevne kršitve, niso bile iste, pa je isto podjetje ponovilo zadevno kršitev. Vendar je Splošno sodišče poudarilo, da mora biti Komisija zaradi zapletenosti razvoja strukture in nadzora zadevnih družb še posebej natančna in mora navesti vse podrobne elemente za dokaz, da so bile družbe, na katere se nanaša izpodbijana odločba, in družbe, na katere se nanašata prejšnji odločbi, isto „podjetje“ v smislu člena [101 PDEU]. Splošno sodišče je presodilo, da v tem primeru to ni bilo podano in da zato ponovna kršitev ni bila dokazana. Tako je znesek globe zmanjšalo z 272,25 na 181,5 milijona EUR.

V združenih zadevah *ThyssenKrupp Liften Ascenseurs in drugi proti Komisiji*, v katerih je bila sodba izrečena istega dne (T-144/07, od T-147/07 do T-150/07 in T-154/07, še neobjavljena, pod pritožbo), je Splošno sodišče opozorilo, da je Komisija povečala znesek glob, naloženih matični družbi ThyssenKrupp AG, njeni hčerinski družbi ThyssenKrupp Elevator AG in nekaterim nacionalnim hčerinskim družbam, za 50 % iz naslova ponovne kršitve, ker so bile nekatere družbe iz skupine ThyssenKrupp že leta 1998 sankcionirane zaradi sodelovanja pri omejevalnem sporazumu na trgu dodatkov za legiranje. Glede tega je Splošno sodišče poudarilo, da je Komisija v tej odločbi ugotovila kršitev, ki so jo storile le družbe te skupine, in ne njihove matične družbe v času

dejanskega stanja, katerih ekonomska in pravna naslednica naj bi bila družba ThyssenKrupp AG. Poleg tega Komisija tedaj ni štela, da so hčerinske in matične družbe predstavljale en gospodarski subjekt. Splošno sodišče je tudi ugotovilo, da hčerinske družbe, ki so jim bile v okviru omejevalnega sporazuma v sektorju dodatkov za legiranje naložene globe, niso bila podjetja, sankcionirana z izpodbijano odločbo. Tako ugotovljenih kršitev ni bilo mogoče šteti za ponovno kršitev istega podjetja.

– Olajševalne okoliščine

V zadevi, v kateri je bila izrečena zgoraj navedena sodba *Ziegler proti Komisiji*, je tožeča stranka kot olajševalno okoliščino uveljavljala prenehanje kršitve. Splošno sodišče je poudarilo, da čeprav smernice iz leta 2006 določajo, da se osnovni znesek globe zaradi tega lahko zniža, pa se to „ne [uporablja] za tajne sporazume ali ravnanja (zlasti kartele)“. Poleg tega je uporaba te olajševalne okoliščine omejena na primere, ko se je kršiti prenehalo takoj, ko je Komisija posegla. Ker pa je Splošno sodišče ugotovilo, da je bila tožeča stranka pri kršitvi udeležena do 8. septembra 2003, pregled pa je potekal po tem datumu, in sicer 16. septembra 2003, je zavrnilo očitek tožeče stranke.

V isti zadevi je tožeča stranka trdila, da je dejstvo, da je Komisija vedela za kršitve in jih leta dopuščala, pri njej ustvarilo legitimno prepričanje – čeprav napačno – da je ta praksa zakonita. Glede tega je Splošno sodišče poudarilo, da zgolj seznanjenost s protikonkurenčnim ravnanjem ne pomeni, da je Komisija to ravnanje implicitno „dovoljevala ali spodbujala“ v smislu smernic iz leta 2006. Domnevnega neukrepanja namreč ni mogoče enačiti z dejavnim ukrepanjem, kot je dajanje dovoljenja ali spodbujanje, ki privede do priznanja obstoja olajševalne okoliščine.

V zadevi, v kateri je bila izrečena zgoraj navedena sodba *Arkema France proti Komisiji*, je tožeča stranka trdila, da je Komisija storila napako, ko je zavrnila zmanjšanje njene globe iz naslova njenega sodelovanja zunaj področja uporabe obvestila o ugodni obravnavi. Splošno sodišče je navedlo, da je zaradi ohranitve polnega učinka te vrste obvestila lahko Komisija le v izjemnih okoliščinah zavezana podjetju znižati globo na drugačni podlagi. Navedlo je, da je tako zlasti takrat, kadar je sodelovanje podjetja – pri čemer to presega njegovo zakonsko obveznost glede sodelovanja, ne daje pa mu pravice do znižanja globe na podlagi navedenega obvestila – za Komisijo objektivno koristno. Tako korist je treba ugotoviti, kadar Komisija svojo končno odločbo utemelji z dokazi, brez katerih ta institucija ne bi mogla v celoti ali delno sankcionirati zadevne kršitve.

– Izjemne okoliščine

V zgoraj navedeni sodbi *Ziegler proti Komisiji* je Splošno sodišče obravnavalo uporabo smernic iz leta 2006 glede upoštevanja plačilne zmožnosti zadevnega podjetja. Glede tega je poudarilo, da je treba za upravičenost do izjemnega zmanjšanja globe zaradi ekonomskih težav na podlagi teh smernic, poleg vložitve tozadevne prošnje, izpolnjevati dva kumulativna pogoja, in sicer, prvič, nepremostljive težave pri plačilu globe, in drugič, obstoj „posebnih socialnih in ekonomskih okoliščin“. Vendar je Splošno sodišče glede prvega pogoja ugotovilo, da je Komisija za ugotovitev, da globa ne more nepopravljivo ogroziti ekonomske sposobnosti preživetja podjetja, navedla le, da globa predstavlja zgolj 3,76 % svetovnega prometa tega podjetja v letu 2006. Splošno sodišče je ocenilo, da je ta presoja abstraktna in nikakor ne upošteva konkretnega položaja tožeče stranke ter da preprost izračun globe kot deleža svetovnega prometa podjetja sam po sebi ne more utemeljiti sklepa, da ta globa ne more nepopravljivo ogroziti njegove ekonomske sposobnosti preživetja. Vendar je Splošno sodišče, ker drugi pogoj ni bil izpolnjen, sklenilo, da je Komisija utemeljeno zavrnila argumente tožeče stranke.

– Desetodstotna zgornja meja prometa

V sodbi z dne 16. junija 2011 v zadevi *Putters International proti Komisiji* (T-211/08, še neobjavljena) je Splošno sodišče navedlo, da zgolj dejstvo, da končno naložena globa znaša 10 % prometa tožeče stranke, medtem ko je ta odstotek nižji za druge udeležence kartela, ne more pomeniti kršitve načela enakega obravnavanja ali načela sorazmernosti. Ta posledica je namreč neločljivo povezana z razlago zgornje meje 10 % kot enostavnega praga za izravnavo, ki se uporabi po morebitnem zmanjšanju globe zaradi olajševalnih okoliščin ali načela sorazmernosti. Vendar je Splošno sodišče ugotovilo, da množenje zneska, določenega glede na vrednost prodaje, s številom let udeležbe pri kršitvi lahko pomeni, da v okviru smernic iz leta 2006 uporaba zgornje meje 10 % postane bolj pravilo kot izjema za vsako podjetje, ki večinoma deluje na enem samem trgu in je bilo več kot eno leto udeleženo v kartelu. V tem primeru pa nobeno razlikovanje glede na težo ali olajševalne okoliščine običajno ne bo več moglo vplivati na globo, ki je bila izravnana, da se zmanjša na 10 %. Ob tem je Splošno sodišče poudarilo, da nerazlikovanje glede končne globe, ki je rezultat tega, ob upoštevanju načela individualizacije sankcij predstavlja problem, ki je neločljivo povezan z novo metodologijo.

d) Odgovornost za kršitev in naložitev solidarne obveznosti

– Pogoji za uporabo domneve odgovornosti matične družbe za ravnanja hčerinske družbe

V sodbi z dne 15. septembra 2011 v zadevi *Koninklijke Grolsch proti Komisiji* (T-234/07, še neobjavljena) je Splošno sodišče poudarilo, da Komisija ni dokazala neposrednega sodelovanja tožeče stranke pri omejevalnem sporazumu. Tožeča stranka je bila namreč izenačena s svojo hčerinsko družbo (v stoodstotni lasti), ne da bi Komisija razlikovala med pravnimi osebami ali navedla razloge, iz katerih ji je treba pripisati odgovornost za kršitev. Splošno sodišče je ugotovilo, da je Komisija s takim ravnanjem brez navedb o ekonomskih, organizacijskih ali pravnih povezavah med tožečo stranko in njeno hčerinsko družbo tožeči stranki odvzela možnost morebitnega izpodbijanja utemeljenosti te naložitve odgovornosti pred Splošnim sodiščem z ovrženjem domneve dejanskega izvrševanja odločilnega vpliva na to hčerinsko družbo, Splošnemu sodišču pa ni omogočila opravljanja nadzora v zvezi s tem, zaradi česar je Splošno sodišče to odločbo razglasilo za nično.

– Ovrženje domneve

V sodbah z dne 16. junija 2011 v zadevah *L'Air liquide proti Komisiji* in *Edison proti Komisiji* (T-185/06, še neobjavljena, in T-196/06, še neobjavljena, pod pritožbo) je Splošno sodišče najprej ugotovilo, da je Komisija zaradi nespornega stoodstotnega nadzora tožečih strank nad svojima hčerinskima družbama lahko pravilno domnevala, da tožeči stranki dejansko izvršujeta odločilen vpliv na hčerinski družbi. Dalje je Splošno sodišče ugotovilo, da sta tožeči stranki podali specifično utemeljitev za ovrženje te domneve s tem, da sta skušali dokazati neodvisnost hčerinskih družb. V odgovor na te argumente pa se je Komisija omejila na sklicevanje na nekatere dodatne indice za to, da tožeči stranki odločilno vplivata na hčerinski družbi. Splošno sodišče je presodilo, da s tem Komisija v izpodbijani odločbi ni navedla razlogov, iz katerih elementi, ki sta jih predložili tožeči stranki, ne zadoščajo za ovrženje zadevne domneve. Dolžnost Komisije, da glede tega obrazloži svojo odločbo, pa jasno izhaja iz izpodbojnosti zadevne domneve, za ovrženje katere morata tožeči stranki predložiti dokaz, ki se nanaša na vse gospodarske, organizacijske in pravne povezave med njima in njunima hčerinskima družbama. Ker stališče Komisije v zvezi s tem ni bilo obrazloženo, je Splošno sodišče zaradi kršitve obveznosti obrazložitve odločbo razglasilo za nično.

V zgoraj navedenih združenih zadevah *Gosselin proti Komisiji* in *Stichting Administratiekantoor Portielje proti Komisiji* je Komisija uporabila domnevo o dejanskem izvrševanju odločilnega vpliva družbe Portielje na družbo Gosselin, ker je imela matična družba hčerinsko družbo skoraj v celoti v lasti. Vendar je Splošno sodišče poudarilo, da elementi, ki jih je predložila družba Portielje, to domnevo ovržejo. Med njimi je zlasti izpostavilo dejstvo, da bi bila edina možnost vplivanja matične družbe na svojo hčerinsko družbo izvrševanje glasovalnih pravic iz delnic, ki jih je imela, na skupščini te hčerinske družbe. Ugotovilo pa je, da v času trajanja kršitve ni bilo nobene skupščine delničarjev. Zato je Splošno sodišče odločbo Komisije razglasilo za nično v delu, v katerem se nanaša na družbo Portielje.

– Obseg odgovornosti

V zadevi *Tomkins proti Komisiji* (sodba z dne 24. marca 2011, T-382/06, še neobjavljena, pod pritožbo) je bila tožeči stranki naložena odgovornost za kršitveno ravnanje njene hčerinske družbe, Pegler, ker je imela tožeča stranka slednjo v stoddostni lasti. V okviru tožbenih razlogov je tožeča stranka izpodbijala sodelovanje svoje hčerinske družbe v kartelu za del obdobja trajanja kršitve. S sodbo, izrečeno istega dne v zadevi *Pegler proti Komisiji* (T-386/06, še neobjavljena), je Splošno sodišče razglasilo ničnost odločbe Komisije v delu, v katerem se nanaša na sodelovanje družbe Pegler v kartelu fitingov iz bakra za del obdobja trajanja kršitve, ki je bil večji od tistega, na katerega se je nanašal tožbeni razlog matične družbe Tomkins. V zvezi s tem je Splošno sodišče poudarilo, da sodišče Unije ne sme odločati *ultra petitem*, zato ne sme razglasiti ničnosti v večjem obsegu, kot ga je predlagala tožeča stranka. Vendar je z vidika konkurenčnega prava tožeča stranka s hčerinsko družbo, ki je z ničnostno tožbo, vloženo v zgoraj navedeni zadevi *Pegler proti Komisiji*, deloma uspela, tvorila enoten subjekt. Zato naložitev odgovornosti tožeči stranki s strani Komisije pomeni, da ima ta korist od razglasitve delne ničnosti izpodbijane odločbe v zadnjem navedeni zadevi. Tožeča stranka je namreč uveljavljala en sam tožbeni razlog, s katerim je prerekala trajanje sodelovanja družbe Pegler pri kršitvi, in predlagala, naj se izpodbijana odločba na tej podlagi razglasi za nično. Zato je Splošno sodišče menilo, da pri odločanju o ničnostni tožbi, ki sta jo ločeno vložili matična in njena hčerinska družba, ob upoštevanju izida tožbe, ki jo je vložila hčerinska družba, ne odloča *ultra petitem*, ker se tožbeni predlogi matične družbe nanašajo na enak predmet.

Nasprotno pa je v zadevi, v kateri je bila izrečena ista sodba, družba Tomkins izrecno umaknila očitke napačne presoje glede povečanja globe zaradi odvrčanja. Splošno sodišče je na tej podlagi sklepalo, da o tem vprašanju ne more odločati, saj bi s tem prestopilo okvir spora, kot sta ga opredelili stranki v tej zadevi, čeprav je v zadevi, v kateri je bila izrečena zgoraj navedena sodba *Pegler proti Komisiji*, ugotovilo, da je Komisija neupravičeno uporabila multiplikator.

– Solidarno plačilo

V sodbi z dne 12. oktobra 2011 v zadevi *Alliance One International proti Komisiji* (T-41/05, še neobjavljena, pod pritožbo) je Splošno sodišče presodilo, da tožeči stranki ni mogoče pripisati odgovornosti za kršitev, ki jo je storila družba Agroexpansión, za obdobje pred 18. novembrom 1997, ker šele od tega datuma s to družbo tvori gospodarsko enoto in torej podjetje v smislu člena [101 PDEU]. Ker lahko solidarna odgovornost za plačilo globe pokriva zgolj obdobje kršitve, v katerem sta matična in hčerinska družba tvorili tako podjetje, Komisija ni bila upravičena tožeči stranki naložiti, naj solidarno z družbo Agroexpansión plača celotni znesek, naložen slednji, to je 2.592.000 EUR, kar je znesek, ki se nanaša na celotno obdobje kršitve. Zato je Splošno sodišče povečanje zaradi trajanja zmanjšalo s 50 % na 35 %.

e) Neomejena pristojnost

Na podlagi člena 261 PDEU in člena 31 Uredbe št. 1/2003 ima Splošno sodišče neomejeno pristojnost, ki mu omogoča, da poleg zgolj nadzora zakonitosti kazni, na podlagi katerega je mogoče le zavrniti ničnostno tožbo ali razglasiti ničnost izpodbijanega akta, izpodbijani akt spremeni, tudi če ga ne razglasi za ničnega, pri tem pa mora upoštevati vse dejanske okoliščine pri spremembi, na primer, naložene globe⁹.

V zgoraj navedeni sodbi *Arkema France in drugi proti Komisiji* je Splošno sodišče poudarilo, da Komisija ni izpodbijala pravilnosti trditev tožečih strank, da jih od 18. maja 2006 družbi Total in Elf Aquitaine nista več nadzorovali, kar je dejstvo, ki je bilo navedeno že v tožbi. Tožeče stranke so Splošnemu sodišču predlagale, naj za znižanje globe ob upoštevanju tega dejstva izvršuje svojo neomejeno pristojnost, in to je dejansko z 200 % na 25 % znižalo povečanje zaradi zagotavljanja dovolj odvračilnega učinka globe in pri tem presodilo, da je bilo povečanje pretirano, saj je bilo izračunano na podlagi svetovnega prometa matične družbe. Zato je bil družbi Arkema znesek globe zmanjšan za 105,8 milijona EUR.

V zgoraj navedenih sodbah *Ziegler proti Komisiji* in *Team Relocations in drugi proti Komisiji* je Splošno sodišče pojasnilo, da je namen razširitve obrazložitve glede izračuna zneska globe, ki je postala potrebna zaradi temeljne metodološke spremembe, uvedene s smernicami iz leta 2006, tudi lažje izvrševanje neomejene pristojnosti Splošnega sodišča, ki mu mora omogočiti presojo ne le zakonitosti izpodbijane odločbe, ampak tudi ustreznosti naložene globe.

V zgoraj navedeni sodbi *Putters International proti Komisiji* je Splošno sodišče presodilo, da se zaradi nerazlikovanja glede končne globe, ki je včasih posledica metodologije iz smernic iz leta 2006, lahko zahteva, da v celoti izvršuje svojo neomejeno pristojnost v konkretnih primerih, v katerih zgolj uporaba teh smernic ne bi omogočila ustreznega razlikovanja.

V sodbi z dne 5. oktobra 2011 v zadevi *Romana Tabacchi proti Komisiji* (T-11/06, še neobjavljena) je Splošno sodišče ugotovilo, da je Komisija po eni strani napačno presodila dejstva v zvezi s trajanjem sodelovanja tožeče stranke v kartelu in po drugi strani kršila načelo enakega obravnavanja, ko je presojala specifično težo tega sodelovanja, in to odpravilo z izvrševanjem svoje neomejene pristojnosti. Tako je ocenilo, da zlasti ob upoštevanju kumulativnega učinka prej ugotovljenih nezakonitosti in šibke finančne sposobnosti tožeče stranke pravična presoja okoliščin tega primera narekuje, da se končni znesek globe, naložene tožeči stranki, določi v višini 1 milijon EUR namesto 2,05 milijona EUR. Glede tega je pojasnilo, da tak znesek globe omogoča učinkovito, pomembno in dovolj odvračilno kaznovanje nezakonitega ravnanja tožeče stranke in da bi bila kakršna koli globa, višja od tega zneska, gledano v celoti in glede na kršitev, očitano tožeči stranki, nesorazmerna.

3. Prispevek sodne prakse na področju koncentracij

V sodbi z dne 12. oktobra 2011 v zadevi *Association belge des consommateurs test-achats proti Komisiji* (T-224/10, še neobjavljena) je Splošno sodišče pojasnilo dopustnost tožbe, ki jo tretje osebe vložijo, prvič, zoper odločbo Komisije o združljivosti koncentracije s skupnim trgom (v tem primeru med družbama EDF in Segebel), in drugič, zoper zavrnitev predloga nacionalnih organov

⁹ Glej zlasti sodbo Sodišča z dne 15. oktobra 2002 v zadevi *Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi proti Komisiji*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P, C-251/99 P, C-252/99 P in C-254/99 P, Recueil, str. I-8375, točka 692.

za delno predložitev presoje koncentracije tem nacionalnim organom (odločba o zavrnitvi predložitve).

a) Procesno upravičenje tretjih

Glede tega Splošno sodišče opozarja, da je iz sodne prakse razvidno, da je treba glede odločb Komisije o združljivosti koncentracij s skupnim trgom procesno upravičenje zainteresiranih tretjih oseb presojati različno, in sicer glede na to, ali te uveljavljajo kršitve, ki vplivajo na vsebino teh odločb (zainteresirane tretje osebe „prve kategorije“), ali pa trdijo, da je Komisija kršila procesne pravice, ki jim jih zagotavljajo pravni akti Unije, ki urejajo nadzor koncentracij (zainteresirane tretje osebe „druge kategorije“).

Za prvo kategorijo se mora izpodbijana odločba nanje nanašati zaradi njihovih posebnih lastnosti ali zaradi dejanskega položaja, ki jih razlikuje od vseh drugih oseb in jih individualizira podobno kot naslovnika. V konkretnem primeru pa tožeča stranka ne spada v prvo kategorijo, saj se odločba Komisije nanjo posamično ne nanaša. Glede vprašanja, ali tožeča stranka spada v drugo kategorijo, je Splošno sodišče navedlo, da imajo združenja potrošnikov v okviru upravnega postopka v zvezi s presojo koncentracije procesno pravico, to je pravico do izjave, pod dvema pogoje: prvič, koncentracija mora zadevati proizvode ali storitve, namenjene končnim potrošnikom, in drugič, med postopkom preiskave mora združenje vložiti pisno prošnjo za zaslišanje, ki ga opravi Komisija.

Splošno sodišče je ugotovilo, da tožeča stranka izpolnjuje prvi pogoj – zadevna koncentracija ima lahko vsaj sekundarne učinke na potrošnike – ne pa drugega. Splošno sodišče v zvezi s tem poudarja, da morajo biti dejanja, ki jih morajo tretje osebe opraviti, da bi bile vključene v postopek nadzora koncentracij, opravljena po formalni priglasitvi koncentracije. To v interesu tretjih oseb omogoča, da se izognejo vlaganju prošelj, preden je določen namen postopka nadzora, ki ga vodi Komisija, ob priglasitvi zadevne gospodarske transakcije. Poleg tega Komisiji zato niti ni treba sistematično ločevati tistih prošelj, ki se nanašajo na gospodarske koncentracije, ki temeljijo le na abstraktnih domnevah ali celo preprostih govoricah, od tistih, ki se nanašajo na transakcije, ki so pozneje tudi priglašene. V tem primeru je tožeča stranka pri Komisiji vložila prošnjo za zaslišanje v okviru preiskave koncentracije dva meseca pred njeno priglasitvijo. Vendar po presoji Splošnega sodišča to ne more upravičiti tega, da tožeča stranka ni ponovno vložila prošnje ali izkazala iniciative po tem, ko je bila gospodarska transakcija, ki sta jo načrtovali družbi EDF in Segebel, dejansko ustrezno priglašena kot koncentracija.

b) Izpodbojnost odločbe o zavrnitvi predložitve

V skladu z ustaljeno sodno prakso lahko tretja oseba, zainteresirana v zvezi s koncentracijo, pred Splošnim sodiščem izpodbija odločbo, s katero je Komisija ugodila predlogu za predložitev, ki ga je vložil nacionalni organ, pristojen za konkurenco. Nasprotno pa je Splošno sodišče presodilo, da tretje zainteresirane osebe ne morejo izpodbijati odločbe o zavrnitvi predložitve, s katero je Komisija zavrnila predlog za predložitev, ki ga je podal nacionalni organ. Procesne pravice in sodno varstvo, ki ga pravo Unije priznava tem tretjim osebam, namreč nikakor niso ogroženi z odločbo o zavrnitvi predložitve. Nasprotno, ta odločba tretjim osebam, ki imajo interes v zvezi s koncentracijo z razsežnostjo Skupnosti, zagotavlja, da Komisija to koncentracijo preuči z vidika prava Unije in da je za odločanje o morebitnih tožbah zoper odločbo Komisije, s katero se konča postopek, pristojno Splošno sodišče.

Državne pomoči

1. Dopustnost

Sodna praksa iz tega leta prinaša pojasnila zlasti glede pojma akta z zavezujočimi pravnimi učinki in pojma pravni interes.

V sodbi z dne 8. decembra 2011 v zadevi *Deutsche Post proti Komisiji* (T-421/07, še neobjavljena) je Splošno sodišče ugotovilo, da tožba družbe Deutsche Post zoper odločbo Komisije o začetku formalnega postopka preiskave glede pomoči, ki jo je tej družbi dodelila Zvezna republika Nemčija, ni dopustna. Splošno sodišče je presodilo, da izpodbijana odločba, pred katero je bila leta 1999 izdana prva odločba o začetku formalnega postopka preiskave, ni izpodbojni akt.

Splošno sodišče je presodilo, da ima odločba Komisije o začetku formalnega postopka preiskave, ki je pripravljalni akt za končno odločbo, samostojne pravne učinke in je zato izpodbojni akt, ne le kadar tožeča stranka izpodbija kvalifikacijo pomoči za novo pomoč, ampak tudi kadar izpodbija samo kvalifikacijo spornega ukrepa za državno pomoč v smislu člena 87(1) ES.

Vendar je v tem primeru Splošno sodišče presodilo, da izpodbijani akt, in sicer druga odločba o začetku formalnega postopka, ni izpodbojni akt, saj ni imela samostojnih pravnih učinkov glede na prvo odločbo o začetku. Izpodbijani akt se je namreč nanašal na iste ukrepe, ki so že bili predmet prejšnje odločbe o začetku postopka. Poleg tega je Komisija že navedla dejstvo, da bi sporni ukrepi lahko spadali na področje uporabe prepovedi iz člena 87(1) ES in so zato samostojni pravni učinki, vezani na izpodbijani akt, nastali že z navedeno odločbo o začetku. Splošno sodišče je tudi poudarilo, da se ob sprejetju izpodbijanega akta formalni postopek preiskave, ki se je v zvezi s spornimi ukrepi začel leta 1999, še ni končal in da zato izpodbijani akt ni spremenil niti pravnega obsega spornih ukrepov niti pravnega položaja tožeče stranke.

V združenih zadevah *Freistaat Sachsen in Land Sachsen-Anhalt in Mitteldeutsche Flughafen in Flughafen Leipzig-Halle proti Komisiji* (sodba z dne 24. marca 2011, združeni zadevi T-443/08 in T-455/08, še neobjavljena, pod pritožbo) je bila opredelitev kapitalskega vložka za državno pomoč izpodbijana pred Splošnim sodiščem s tožbama, ki sta bili vloženi zoper odločbo Komisije, s katero je bila pomoč Zvezne republike Nemčije letališču Leipzig-Halle razglašena za združljivo s skupnim trgov; prvo so vložili delničarji – ki so osebe javnega prava – podjetij, ki upravljata letališče (zadeva T-443/08), drugo pa podjetji, ki upravljata letališče (zadeva T-455/08).

Splošno sodišče je v zadevi T-443/08 zaradi neobstoja pravnega interesa ugotovilo nedopustnost tožbe delničarjev, ki so bili osebe javnega prava. Najprej je Splošno sodišče poudarilo, da je ničnostna tožba, ki jo vložijo fizična ali pravna oseba, dopustna le, če ima tožeča stranka interes, da se ugotovi ničnost izpodbijanega akta. Ta interes mora biti obstoječ in dejanski ter se presoja na dan vložitve tožbe. Splošno sodišče je tudi poudarilo, da zgolj dejstvo, da je z odločbo Komisije priglašena pomoč razglašena za združljivo s skupnim trgov in torej v podjetja, ki so prejemniki pomoči, načeloma ni posegla, ne pomeni, da sodišču Unije ni treba preučiti, ali ima presoja Komisije zavezujoče pravne učinke, ki bi lahko vplivali na interese teh podjetij.

Prvič, Splošno sodišče je presodilo, da dejstvo, da odločba ne ustreza mnenju, ki sta ga tožeči stranki zastopali v upravnem postopku, nima samo po sebi nikakršnega zavezujočega pravnega učinka, ki bi lahko posegel v njune interese, in tako zgolj to ne more utemeljiti njunega pravnega interesa. Postopek nadzora državnih pomoči je namreč glede na svojo splošno zasnovano postopek, ki se uvede proti državi članici, ki je odgovorna za dodelitev pomoči. Podjetja, ki so upravičenci do pomoči, in poddržavne ozemeljske entitete, ki dodeljujejo pomoči, ter konkurenti upravičencev do

pomoči pa se v tem postopku štejejo samo za „zainteresirane osebe“. Splošno sodišče je dodalo, da take tožeče stranke nikakor niso prikrajšane za kakršno koli učinkovito sodno varstvo zoper odločbo Komisije, ki kapitalski vložek opredeljuje za državno pomoč. Tudi če bi bila ničnostna tožba razglašena za nedopustno, namreč nič ne nasprotuje temu, da ti tožeči stranki predlagata nacionalnemu sodniku v okviru spora pred nacionalnim sodiščem – ki se bo morebiti začel v zvezi s prevzemom odgovornosti za domnevno ničnost kapitalskega vložka, ki jo zatrjujeta – naj predloži predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES glede veljavnosti odločbe Komisije v delu, v katerem je ugotovljeno, da je zadevni ukrep pomoč.

Drugič, glede domnevnih negativnih posledic opredelitve kapitalskega vložka za državno pomoč je Splošno sodišče odločilo, da se tožeča stranka za utemeljitev svojega interesa glede zahteve za razglasitev ničnosti izpodbijanega akta ne more sklicevati na prihodnje in negotove položaje. Dejstvo, da se tožeča stranka sklicuje na „mogoče“ posledice domnevne ničnosti kapitalskega vložka na področju prava družb in insolvenčnega prava, ne pa na gotove posledice, torej ne zadošča za priznanje takega interesa. Poleg tega je Splošno sodišče poudarilo, da tožeči stranki, delničarja prejemnika pomoči, ki sta osebi javnega prava, nista dokazali, da imata lasten interes, ločen od interesa prejemnic, zahtevati razglasitev ničnosti odločbe. Oseba lahko namreč – razen če ima pravni interes, ki je ločen od interesa podjetja, na katerega se nanaša akt Unije in v katerem ima kapitalski delež – svoje interese glede tega akta brani samo z izvrševanjem pravic, ki jih ima kot delničar tega podjetja.

V sodbi z dne 20. septembra 2011 v združenih zadevah *Regione autonoma della Sardegna in drugi proti Komisiji* (T-394/08, T-408/08, T-453/08 in T-454/08, še neobjavljena, pod pritožbo) je Splošno sodišče zavrnilo ugovor nedopustnosti, ki ga je uveljavljala Komisija, in presodilo, da dejstvo, da tožeče stranke in intervenienti v predpisanem roku niso vložili tožbe zoper popravno odločbo, ki je imela enak predmet in namen kot odločba o začetku formalnega postopka preiskave, tem ne preprečuje uveljavljanja razloga nezakonitosti slednje odločbe zoper končno odločbo Komisije.

Odločba, s katero se zaključi formalni postopek preiskave, namreč ustvarja zavezujoče pravne učinke, ki lahko vplivajo na interese zadevnih strank, ker je z njo končan zadevni postopek in dokončno odločeno o združljivosti obravnavanega ukrepa s pravili, ki veljajo za državne pomoči. Zato imajo zadevne stranke vedno možnost izpodbijati to odločbo in morajo v tem okviru imeti možnost izpodbijati različne elemente, na katerih temelji končno sprejeto stališče Komisije. Splošno sodišče je dodalo, da ta možnost ni odvisna od vprašanja, ali je odločba o začetku formalnega postopka preiskave lahko predmet ničnostne tožbe. Nedvomno je mogoče vložiti tožbo zoper navedeno odločbo o začetku postopka, kadar ima ta dokončne pravne učinke, kar je podano, ko Komisija začne formalni postopek preiskave glede ukrepa, ki ga začasno opredeli kot novo pomoč. Vendar pa ta možnost izpodbijanja odločbe o začetku postopka ne more zmanjšati procesnih pravic zadevnih strank tako, da jim prepereči, da izpodbijajo končno odločbo in da se v podporo svoji tožbi sklicujejo na napake v vseh fazah postopka, ki je privedel do te odločbe.

2. Materialnopravna pravila

a) Pojem državna pomoč

V sodbi z dne 12. maja 2011 v združenih zadevah *Région Nord-Pas-de-Calais in Communauté d'Agglomération du Douaisis proti Komisiji* (T-267/08 in T-279/08, še neobjavljena, pod pritožbo) je Splošno sodišče razvilo sodno prakso glede pojma državni viri, zlasti glede pogoja, da so zadevni ukrepi državni.

Glede tega je Splošno sodišče opozorilo, da dejstvo, da sta predplačili dodelili regija in združenje občin, torej ozemeljski skupnosti, in ne osrednji organ, samo po sebi še ne pomeni, da ta ukrepa ne spadata na področje uporabe člena 107(1) PDEU. Poleg tega je Splošno sodišče navedlo, da niti dejstvo, da financiranje spornih ukrepov iz lastnih sredstev regije in združenja občin ni davčne ali davkom podobne narave, še ne pomeni, da teh ukrepov ni mogoče opredeliti kot državno pomoč. Odločilno merilo na področju državnih sredstev je namreč nadzor javnih organov, člen 107(1) PDEU pa obsega vse instrumente denarne pomoči, ne glede na to, ali ti izhajajo iz obveznih prispevkov, ki jih lahko javni sektor uporabi za podporo podjetjem.

Zgoraj navedena sodba z dne 20. septembra 2011 v zadevi *Regione autonoma della Sardegna in drugi proti Komisiji* se je nanašala na očitke Komisiji, da je sporne ukrepe napačno opredelila za nezakonite nove pomoči, ker niso bili priglašeni, in ne za zlorabo obstoječih pomoči.

Splošno sodišče je opozorilo, da kadar sprememba vpliva na bistvo začetne sheme, postane ta shema nova shema pomoči. Če pa, nasprotno, sprememba ni bistvena, se lahko samo sama sprememba opredeli kot nova pomoč. V obravnavanem primeru je bil pogoj, v skladu s katerim je treba zahtevke za pomoč obvezno predložiti pred začetkom izvajanja naložbenih projektov, izrecno naveden v odločbi o odobritvi. Splošno sodišče je ugotovilo, da bi lahko na podlagi nepriglašene ukrepa dežela Sardinija dodeljevala pomoči projektom, katerih izvajanje se je začelo pred predložitvijo zahtevkov za pomoč, in presodilo, da je bila torej shema, kot se je izvajala, v primerjavi s shemo, kot je bila odobrena, spremenjena. Po presoji Splošnega sodišča pa te spremembe ni mogoče šteti za majhno ali nepomembno. Ker namreč Komisija, kot je razvidno iz smernic iz leta 1998¹⁰, odobritev regionalnih shem pomoči redno pogojuje s tem, da morajo biti zahtevki za pomoč obvezno predloženi pred začetkom izvajanja projektov, odprava tega pogoja lahko vpliva na oceno združljivosti ukrepa pomoči s skupnim trgom. Na tej podlagi je Splošno sodišče sklenilo, da so bile sporne pomoči nove, in ne obstoječe pomoči. Te nove pomoči pa so bile nezakonite, ker sprememba odobrene sheme Komisiji ni bila priglašena.

Nazadnje je Splošno sodišče pojasnilo, da spornih pomoči ni mogoče opredeliti za zlorabe pomoči, saj se ta opredelitev nanaša na primer, ko upravičenec pomoč uporablja v nasprotju z odločbo, s katero je bila ta odobrena. Vendar v obravnavanem primeru kršitve odločbe o odobritvi ni mogoče pripisati upravičencem pomoči, ampak deželi Sardiniji.

b) Diskrecijska pravica Komisije – Preizkus sheme pomoči – Uredba o izjemah

V sodbi z dne 14. julija 2011 v zadevi *Freistaat Sachsen proti Komisiji* (T-357/02 RENV, še neobjavljena) je Splošno sodišče zavrnilo razlog tožeče stranke, da Komisija pri preučitvi zadevne sheme pomoči ni izvajala svoje diskrecijske pravice in se je omejila na uporabo meril, ki jih določa Uredba o izjemah MSP¹¹.

Splošno sodišče je ugotovilo, da je predmet Uredbe o izjemah MSP, da se nekatere pomoči malim in srednje velikim podjetjem (MSP) razglasijo za združljive s skupnim trgom in da se države oprosti obveznosti priglasitve teh pomoči. Vendar to ne pomeni, da nobene druge pomoči v korist MSP ni mogoče razglasiti za združljivo s skupnim trgom na podlagi preizkusa, ki ga opravi Komisija glede na merila iz člena 87(3) ES po priglasitvi, ki jo opravi država članica. Splošno sodišče je tudi

¹⁰ Smernice z dne 10. marca 1998 o državni regionalni pomoči (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 226)

¹¹ Uredba Komisije (ES) št. 70/2001 z dne 12. januarja 2001 o uporabi členov 87 [ES] in 88 [ES] pri pomoči za majhna in srednje velika podjetja (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 141).

pojasnilo, da se Komisija, čeprav lahko sprejme splošna pravila za izvajanje svoje diskrecijske pravice iz člena 87(3) ES, ko presoja posamezen primer – zlasti v primerih, ki jih ni izrecno navedla oziroma jih celo ni uredila v teh splošnih pravilih za izvajanje – tej diskrecijski pravici ne sme v celoti odreči. Ta diskrecijska pravica zato ni izčrpana s sprejetjem takih splošnih pravil in načeloma ni nobene ovire za morebitno posamično presojo zunaj okvira teh pravil, vendar pod pogojem, da Komisija spoštuje višja pravna pravila, kot so pravila Pogodbe in splošna načela prava Unije. V tem primeru je Splošno sodišče ugotovilo, da je Komisija izvajala to diskrecijsko pravico, zlasti ko je presojala združljivost ukrepa ne le glede na merila, določena v uredbi o izjemah MSP, temveč tudi na podlagi člena 87(3) ES.

c) Pojem resne težave

V sodbi z dne 27. septembra 2011 v zadevi *3F proti Komisiji* (T-30/03 RENV, še neobjavljena, pod pritožbo) je tožeča stranka predlagala razglasitev ničnosti odločbe Komisije o nenasprotovanju zadevni danski davčni ureditvi. Splošno sodišče je zavrnilo tožbo, ker tožeča stranka ni dokazala, da se je Komisija srečala z resnimi težavami in bi morala začeti formalni postopek preiskave.

Po presoji Splošnega sodišča je formalni postopek preiskave nujen, kadar ima Komisija resne težave pri presoji, ali je pomoč združljiva s skupnim trgom. Ker so resne težave objektivni pojem, je treba obstoj takih težav iskati v okoliščinah sprejetja izpodbijanega akta in tudi v njegovi vsebini, in sicer objektivno, ob primerjanju obrazložitve odločbe s podatki, ki so bili Komisiji na voljo, ko je odločala o združljivosti spornih pomoči s skupnim trgom. Iz tega izhaja, da nadzor nad zakonitostjo, ki ga izvaja Splošno sodišče v zvezi z obstojem resnih težav, po naravi stvari presega preizkus očitne napake pri presoji. Tožeča stranka nosi dokazno breme glede obstoja resnih težav, ta dokaz pa lahko izvede na podlagi sklenjenega kroga indicev, ki se nanašajo, prvič, na okoliščine in trajanje postopka predhodne preučitve, in drugič, na vsebino izpodbijane odločbe.

Kot dokaz obstoja resnih težav je bila zlasti navajana dolžina predhodne preučitve. Glede tega je Splošno sodišče pojasnilo, da čeprav Komisija ni dolžna predhodne preučitve opraviti v določenem roku, kadar državni ukrepi, kot v tem primeru, niso bili priglašeni, pa mora temeljito in nepristransko preučiti prejete pritožbe glede nepriglašenih državnih ukrepov in ne more v nedogled podaljševati predhodne preučitve. Razumnost trajanja postopka je treba presojati glede na okoliščine posamezne zadeve.

V tem primeru je Splošno sodišče presodilo, da čeprav je predhodno preučitev, ki je trajala več kot štiri leta, mogoče kot celoto šteti za daljšo, kakor je običajno pričakovati za prvo preučitev, je to trajanje v veliki meri utemeljeno z okoliščinami in kontekstom postopka. Splošno sodišče je zlasti upoštevalo dejstvo, da je bila zadevna davčna ureditev predmet zakonodajne spremembe, zaradi česar je bilo veliko razprav in pisnega komuniciranja med državo članico in Komisijo. Poleg tega je navedlo, da čeprav lahko trajanje predhodne preučitve pomeni indic za obstoj resnih težav, to samo po sebi ne zadošča za dokaz obstoja takih težav. Na podlagi poteka časa, tudi če je bil znatno presežen čas, ki je običajen za prvo predhodno preučitev, je mogoče ugotoviti, da je Komisija naletela na resne težave v zvezi s presojo, ki zahtevajo uvedbo formalnega postopka preiskave, le če je to podprto z drugimi elementi.

d) Pojem gospodarska dejavnost

V zgoraj navedenih zadevah *Freistaat Sachsen in Land Sachsen-Anhalt ter Mitteldeutsche Flughafen in Flughafen Leipzig-Halle proti Komisiji* je Splošno sodišče obravnavalo vprašanje, ali je gradnja letališke infrastrukture, kadar je ta dana na razpolago upravljavcu infrastrukture, gospodarska dejavnost.

V okviru konkurenčnega prava pojem podjetja zajema vse subjekte, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, ne glede na njihovo pravno obliko in način financiranja. Gospodarska dejavnost je vsaka dejavnost, ki na nekem trgu ponuja blago ali storitve. V zvezi s tem je Splošno sodišče ugotovilo, prvič, da upravljanje letališke infrastrukture pomeni gospodarsko dejavnost, zlasti kadar podjetje ponuja letališke storitve proti plačilu, ki izhaja iz letaliških dajatev, ki jih je treba opredeliti kot nadomestilo za storitve, ki jih opravi koncesionar letališča. Pojasnilo je tudi, da dejstvo, da podjetje upravlja regionalno letališče, ne pa mednarodnega letališča, ne vpliva na gospodarsko naravo njegove dejavnosti, saj je ta dejavnost ponujanje storitev za plačilo na trgu regionalnih letaliških storitev. Upravljanje steze je del gospodarske dejavnosti upravljalkega podjetja, zlasti kadar se ta izkorišča v komercialne namene. Drugič, Splošno sodišče je presodilo, da v okviru preučitve gospodarske narave dejavnosti podjetja – v zvezi z javnim financiranjem širitve steze – ni treba ločiti dejavnosti gradnje ali širitve infrastrukture od poznejše uporabe te infrastrukture, saj gospodarska ali negospodarska narava poznejše uporabe zgrajene infrastrukture nujno določa naravo dejavnosti razširitve. Vzletne in pristajalne steze so namreč ključni dejavnik gospodarskih dejavnosti, ki jih opravlja upravljavec letališča. Tako gradnja vzletnih in pristajalnih stez omogoča letališču opravljanje glavne gospodarske dejavnosti, ali kadar gre za gradnjo dodatne steze ali širitev obstoječe steze, razvijanje te dejavnosti.

e) Merilo zasebnega vlagatelja v tržnem gospodarstvu

V zgoraj navedeni sodbi *Région Nord-Pas-de-Calais in Communauté d'Agglomération du Douaisis proti Komisiji* je Splošno sodišče presodilo, da je Komisija v skladu s svojo obveznostjo izvedla analizo, da bi se prepričala, ali prejemnik pomoči ne bi mogel pod podobnimi pogoji dobiti posojila na kreditnem trgu. Opozorilo je, da je za ugotovitev, ali ukrep države pomeni pomoč, treba ugotoviti, ali je podjetje, ki je prejemnik, pridobilo gospodarsko korist, ki je v običajnih tržnih razmerah ne bi dobilo. Pri tem je treba uporabiti merilo, ki temelji na možnostih podjetja, ki je prejelo pomoč, da zadevne zneske dobi na trgu kapitala pod podobnimi pogoji. Predvsem se je treba vprašati, ali bi zasebni vlagatelj zadevno transakcijo opravil pod istimi pogoji. V tem primeru je Splošno sodišče ugotovilo, da se je Komisija oprla na ugotovitev, da družba Arbel Fauvet Rail glede na svoj finančni položaj ne bi mogla pridobiti sredstev na kreditnem trgu pod tako ugodnimi pogoji, kot jih je dobila od tožečih strank, saj sta bili sporni predplačili dodeljeni brez vsakršnega zavarovanja za zagotovitev vračila, medtem ko sta uporabljene obrestni meri ustrezali tistim za posojila z običajnim zavarovanjem. Poleg tega je Splošno sodišče poudarilo, da iz dejstva, da upnik lahko pridobi kratkoročno posojilo, ni mogoče sklepati o njegovih možnostih za pridobitev posojila z daljšo ročnostjo, katerega vračilo bo odvisno od njegove sposobnosti preživetja.

V sodbi z dne 17. maja 2011 v zadevi *Buczek Automotive proti Komisiji* (T-1/08, še neobjavljena, pod pritožbo) je Splošno sodišče presodilo, da merilo hipotetičnega zasebnega upnika, kot ga je uporabila Komisija, krši člen 87(1) ES in da zato Komisija ni pravilno dokazala obstoja državne pomoči.

Splošno sodišče je namreč opozorilo, da mora – če podjetje, ki se mu bistveno poslabša finančni položaj, svojim upnikom predlaga dogovor ali vrsto dogovorov za plačilo svojega dolga, da bi izboljšalo položaj in se izognilo stečaju – vsak upnik izbirati med zneskom, ki mu je ponujen v okviru predlaganega dogovora, in zneskom, za katerega meni, da bi ga lahko izterjal ob morebitnem stečaju podjetja. Na njegovo izbiro vpliva več dejavnikov, kot so vprašanje, ali je hipotekarni, prednostni ali navaden upnik, vrsta in obseg morebitnih zavarovanj, njegova presoja možnosti oživitve podjetja in znesek, ki bi ga dobil ob stečaju. Iz tega izhaja, da je naloga Komisije za vsak zadevni javni organ ob upoštevanju zgoraj navedenih dejavnikov ugotoviti, ali je bil odpust dolga, ki ga je ta organ dodelil, izrazito večji od tistega, ki bi ga dodelil hipotetični zasebni upnik, ki

je v razmerju do podjetja v položaju, primerljivem s položajem zadevnega javnega organa, in ki si prizadeva izterjati zneske, ki so mu dolgovani.

Komisija bi torej v tej zadevi morala ugotoviti, ali bi se ob upoštevanju teh dejavnikov zasebni upnik enako kot javni organi raje odločil za zakonsko določen postopek izterjave dolgov kot pa za stečajni postopek. Vendar je Splošno sodišče ugotovilo, da Komisija ob sprejetju izpodbijane odločbe ni imela na voljo stvarnih dokazov, ki bi ji omogočili sklep, da bi hipotetični zasebni upnik izbral stečajni postopek, in ne zakonsko določenega postopka izterjave terjatev. Poudarilo je, da se je glede koristi, na katere bi lahko upal hipotetični zasebni upnik v stečajnem postopku, Komisija zadovoljila z navedbo, da je „podrobna proučitev prednosti, pridobljene iz reprogramiranja dolga, pokazala, da potencialna povrnitev ne bi preseгла varnega povračila, ki bi izhajalo iz morebitnega stečaja družbe“, ne da bi v izpodbijani odločbi navedla stvarne dokaze, na katerih je temeljila ta trditve. Komisija v izpodbijani odločbi zlasti ni navedla, ali je za podporo tej trditvi imela na voljo analize, ki bi primerjale koristi, ki bi jih imel hipotetični zasebni upnik na koncu stečajnega postopka – ob upoštevanju zlasti stroškov, ki nastanejo v takem postopku – s koristmi zakonsko določenega postopka izterjave terjatev. V izpodbijani odločbi ravno tako ni bilo navedeno, ali je Komisija imela na voljo študije ali analize o primerjavi trajanja stečajnega postopka in trajanja zakonsko določenega postopka izterjave terjatev.

3. Postopkovna pravila

a) Obveznost obrazložitve

V zgoraj navedeni sodbi *Buczek Automotive proti Komisiji* je Splošno sodišče presodilo, da Komisija ni dovolj obrazložila svoje odločbe glede izpolnitve pogojev, ki se nanašajo na vpliv na trgovino med državami članicami in na izkrivljanje ali možnost izkrivljanja konkurence.

Splošno sodišče je opozorilo, da ni naloga Komisije opraviti ekonomsko analizo dejanskega stanja zadevnih panog, tržnega deleža tožeče stranke, položaja konkurenčnih podjetij in trgovinskih tokov zadevnih proizvodov in storitev med državami članicami, če pojasni, kako so sporne pomoči izkrivljale konkurenco in prizadele trgovino med državami članicami. Vendar pa Komisija mora – tudi v primerih, v katerih je iz samih okoliščin, v katerih je bila dodeljena pomoč, razvidno, da ta pomoč vpliva na trgovino med državami članicami in izkrivlja oziroma bi lahko izkrivljala konkurenco – vsaj navesti te okoliščine v obrazložitvi svoje odločbe.

V tem primeru je Splošno sodišče ugotovilo, da se je Komisija v izpodbijani odločbi omejila zgolj na ponovitev besedila člena 87(1) ES in ni podala niti kratke predstavitev dejanskega stanja in pravnih preudarkov, ki so bili upoštevani pri presoji teh pogojev. Poleg tega v izpodbijani odločbi ni bil naveden noben dokaz o tem, da sporna pomoč lahko prizadene trgovino med državami članicami in izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco, niti v opisu okoliščin, v katerih je bila ta pomoč dodeljena.

V zgoraj navedeni sodbi *Freistaat Sachsen in Land Sachsen-Anhalt ter Mitteldeutsche Flughafen in Flughafen Leipzig-Halle proti Komisiji* je Splošno sodišče zaradi kršitve obveznosti obrazložitve člen 1 odločbe Komisije v delu, v katerem je bilo določeno, da znesek državne pomoči, ki jo namerava Zvezna republika Nemčija dodeliti letališču Leipzig-Halle, znaša 350 milijonov EUR, razglasilo za ničn.

Splošno sodišče je ugotovilo, da čeprav je Komisija priznala, da nekateri stroški, na katere se nanaša kapitalski vložek, izhajajo iz izvrševanja nalog javne službe in jih torej ni mogoče opredeliti za

državno pomoč, je ta institucija v členu 1 odločbe vseeno ugotovila, da celoten kapitalski vložek pomeni državno pomoč.

Splošno sodišče je poudarilo, da mora Komisija, čeprav nobena določba prava Unije od nje ne zahteva, naj določi natančen znesek, ki ga je treba vrniti, kadar se ta institucija odloči, da bo navedla znesek državne pomoči, in to tudi v primeru, kadar je pomoč razglašena za združljivo s skupnim trgom, navesti njen natančni znesek. V tem primeru je Splošno sodišče poudarilo, da je znesek državne pomoči iz člena 1 zadevne odločbe napačen, saj zneski za izvrševanje nalog javnih služb niso državna pomoč in jih je zato treba odšteti od celotnega zneska kapitalskega vložka.

b) Pravica do obrambe

V zgoraj navedeni sodbi *Région Nord-Pas-de-Calais in Communauté d'Agglomération du Douaisis proti Komisiji* je Splošno sodišče spomnilo na ustaljeno prakso, v skladu s katero zadevne stranke ne morejo uveljavljati pravice do obrambe kot take, temveč imajo samo pravico do izjave in vključitve v postopek v ustreznem okviru, ki upošteva okoliščine posameznega primera. Splošno sodišče je poudarilo, da čeprav ni mogoče izključiti, da ima regionalna enota status, ki ji daje dovolj avtonomije glede na osrednjo vlado države članice, tako da ima pomembno vlogo pri določitvi političnega in gospodarskega okolja, v katerem delujejo podjetja, je vloga zadevnih oseb, ki niso zadevna država članica, v postopku nadzora nad državnimi pomočmi omejena na vlogo vira informacij za Komisijo. Zato ne morejo zahtevati kontradiktorne razprave s Komisijo.

c) Varstvo legitimnih pričakovanj

V zgoraj navedeni sodbi *Regione autonoma della Sardegna in drugi proti Komisiji* je Splošno sodišče zavrnilo očitke kršitve načela varstva legitimnih pričakovanj in pri tem opozorilo, da oseba, ki je očitno kršila veljavno zakonodajo, ne more uveljavljati načela varstva legitimnih pričakovanj. Tako je bilo v tem primeru, ker je dežela Sardinija uvedla nezakonito shemo pomoči, saj je ni priglasila Komisiji. To kršitev je Splošno sodišče štelo za očitno, ker je bil pogoj predložitve zahtevkov pred začetkom del izrecno naveden v smernicah iz leta 1998 in odločbi o odobritvi¹².

Glede legitimnih pričakovanj prejemnikov, ki se opirajo na obstoj prejšnje odločbe o odobritvi, je Splošno sodišče poudarilo, da se je mogoče na legitimna pričakovanja glede zakonitosti državne pomoči načelno, razen v izjemnih okoliščinah, sklicevati le, če je bila ta pomoč odobrena ob spoštovanju postopka, ki ga določa člen 88 ES, o čemer se mora običajno biti sposoben prepričati skrben gospodarski subjekt. V tem primeru je Splošno sodišče poudarilo, da je bilo v odločbi o odobritvi jasno navedeno, da se odobritev Komisije nanaša samo na pomoči za projekte, začete po predložitvi zahtevkov za pomoč. Prejemniki spornih pomoči, pri katerih ta pogoj ni bil spoštovan, se torej načeloma ne morejo sklicevati na legitimna pričakovanja glede njihove zakonitosti. Čeprav sodna praksa ne izključuje možnosti, da se prejemniki nezakonite pomoči v postopku izterjave, da bi se zoperstavili vračilu pomoči, sklicujejo na izjemne okoliščine, pa je to mogoče na podlagi upoštevanih določb nacionalnega prava samo v postopku izterjave pred nacionalnimi sodišči, ki so edina pristojna za presojanje okoliščin zadeve, potem ko so, po potrebi, Sodišču postavila vprašanja za predhodno odločanje glede razlage.

¹² Odločba SG (98) D/9547 Komisije z dne 12. novembra 1998 o odobritvi sheme pomoči „N 272/98 – Italija – Pomoč hotelirstvu“.

Znamka Skupnosti

Odločbe, ki zadevajo uporabo Uredbe (ES) št. 40/94, ki je bila nadomeščena z Uredbo (ES) št. 207/2009¹³, tudi leta 2011 pomenijo velik del pripada zadev Splošnega sodišča (240 rešenih zadev, 219 novih zadev). Zato je mogoč zgolj kratek pregled teh odločb.

1. Absolutni razlogi za zavrnitev

Leto 2011 sta zlasti zaznamovala prva primera uporabe člena 7(1)(f) Uredbe št. 207/2009. Splošno sodišče je namreč zavrnilo tožbi zoper zavrnitev registracije znamk Skupnosti, ki so v nasprotju z javnim redom ali sprejetimi moralnimi načeli. Najprej je Splošno sodišče v sodbi z dne 20. septembra 2011 v zadevi *Couture Tech proti UUNT* (Podoba sovjetskega grba) (T-232/10, še neobjavljena) navedlo, da znaki, ki jih lahko upoštevna javnost zaznava kot nasprotne javnemu redu ali sprejetim moralnim načelom, niso enaki v vseh državah članicah, med drugim iz jezikovnih, zgodovinskih, socialnih ali kulturnih razlogov. Iz tega je sklepalo, da je treba upoštevati ne le okoliščine, ki so skupne državam članicam Unije, ampak tudi posebne okoliščine posameznih držav članic, ki lahko vplivajo na zaznavo upoštevne javnosti, ki je na ozemlju teh držav. Splošno sodišče je ugotovilo, da se elementi iz madžarskega nacionalnega prava zaradi normativne veljave v tem primeru ne uporabljajo in torej niso pravila, na katera je Urad za usklajevanje na notranjem trgu (znamke in modeli) (UUNT) vezan. Vendar ti elementi pomenijo indice glede dejstev, ki omogočajo presojo o tem, kako upoštevna javnost v zadevnih državah članicah zaznava nekatere kategorije znakov.

Potem ko je Splošno sodišče ugotovilo, da madžarski kazenski zakonik prepoveduje nekatere vrste uporabe „simbolov despotizma“, med katerimi so srp in kladivo ter peterokraka rdeča zvezda, pri čemer se ta prepoved nanaša tudi na uporabo zadevnih znakov kot znamk, je zlasti navedlo, da semantična vsebina grba nekdanje Zveze sovjetskih socialističnih republik (ZSSR) ni bila oslABLJENA ali spremenjena tako, da se ta grb ne bi več zaznaval kot politični simbol. Zato je presodilo, da je odbor za pritožbe utemeljeno ugotovil, da bi velik del upoštevne javnosti na Madžarskem uporabo prijavljene znamke zaznaval, kot da je ta v nasprotju z javnim redom ali sprejetimi moralnimi načeli v smislu člena 7(1)(f) Uredbe št. 207/2009.

Dalje, v zadevi *PAKI Logistics proti UUNT (PAKI)* (sodba z dne 5. oktobra 2011, T-526/09, neobjavljena) je bil predmet obravnave znak PAKI, katerega registracijo je odbor za pritožbe zavrnil, ker ga angleškogovoreča javnost v Evropski uniji dojema kot rasističen izraz, ki pomeni poniževalno in žaljivo naslavljanje Pakistancev ali, splošneje, oseb, ki izvirajo z indijske podceline in živijo predvsem v Združenem kraljestvu. V tem kontekstu je Splošno sodišče poudarilo, da čeprav se člen 7(1)(f) Uredbe št. 207/2009 v prvi vrsti nanaša na vsak znak, katerega uporabo prepoveduje določba prava Unije ali nacionalnega prava, bo registracija znaka kot znamke Skupnosti, tudi če take prepovedi ni, preprečena zaradi obstoja absolutnega razloga iz te določbe, če je znak močno žaljiv. Presojo obstoja tega razloga za zavrnitev je treba opraviti na podlagi meril razumne osebe, ki ima povprečne pragove občutljivosti in tolerance. Upoštevna javnost poleg tega ne sme biti omejena na javnost, ki so ji proizvodi in storitve, za katere se zahteva registracija, neposredno namenjeni. Treba je namreč upoštevati dejstvo, da bodo znaki, ki so zajeti s tem razlogom za zavrnitev, šokirali ne le javnost, ki so ji proizvodi in storitve, označeni s tem znakom, namenjeni, temveč tudi druge osebe, ki se bodo, ne da bi jih proizvodi ali storitve zadevali, naključno srečali

¹³ Uredba Sveta (ES) št. 40/94 z dne 20. decembra 1993 o znamki Skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 146), nadomeščena z Uredbo Sveta (ES) št. 207/2009 z dne 26. februarja 2009 o blagovni znamki Skupnosti (UL L 78, str. 1).

s tem znakom v vsakdanjem življenju. Splošno sodišče je zavrnilo različne argumente tožeče stranke, ki je poskušala dokazati, da izraz „paki“ ni enopomenski in diskriminatoren v vseh primerih, in presodilo, da je odbor za pritožbe utemeljeno menil, da je ta izraz v angleškogovoreči javnosti Unije dojet kot rasistična žalitev in da zato njegovi registraciji nasprotujejo javni red in sprejeta moralna načela.

Poleg tega je Splošno sodišče v sodbi z dne 6. julija 2011 v zadevi *i-content proti UUNT (BETWIN)* (T-258/09, še neobjavljena) razveljavilo izpodbijano odločbo, ker odbor za pritožbe ni pravno zadostno obrazložil opisnosti in neobstoja razlikovalnega učinka prijavljene znamke za nekatere storitve, navedene v zahtevi za registracijo. V zvezi s tem je opozorilo, da se lahko možnost odbora za pritožbe, da sprejme skupno obrazložitev za vrsto proizvodov ali storitev, razširi samo na proizvode in storitve, med katerimi obstaja dovolj neposredna in konkretna vez, in sicer do te mere, da so ti proizvodi ali storitve dovolj homogena kategorija, da vse dejanske in pravne ugotovitve, ki tvorijo obrazložitev zadevne odločbe, prvič, za vsakega od proizvodov in storitev, ki spadajo v to kategorijo, razlogovanje odbora za pritožbe dovolj pojasnjujejo, in drugič, se lahko brez razlike uporabljajo za vsakega od zadevnih proizvodov in storitev. Vendar je ugotovilo, da je v tem primeru v izpodbijani odločbi malo opornih točk za povezavo različnih razlogov za zavrnitev in številnih storitev, ki jih pokriva prijavljena znamka. Splošno sodišče je tudi poudarilo, da se obrazložitev neobstoja razlikovalnega učinka prijavljene znamke omejuje na navedbo, da prijavljene znamke kot opisne označbe, „katere pomen bo razumel vsakdo brez posebnih znanj in posebne analize“, ki tudi nima razlikovalnega učinka, v skladu s členom 7(1)(b) Uredbe št. 207/2009 ni mogoče registrirati. Splošno sodišče je ob tem poudarilo, da je odbor za pritožbe zgolj navedel, da izraz „betwin“ le na splošno spodbuja k sodelovanju pri nekaterih stavih ali igrah ali k pridobitvi ekonomskih koristi v obliki dobitka, ne da bi pojasnil možno povezavo z določenim ponudnikom, in da zato zadevni znak zadevnemu potrošniku ne omogoča, da ga razume kot referenco za določen trgovski izvor storitev glede na možnosti stav in dobitkov in da ga zaznava kot individualen znak določenega ponudnika iz tega sektorja. V teh okoliščinah je Splošno sodišče presodilo, da je glede storitev, ki niso neposredno povezane s sektorjem iger in nagradnih iger, treba po uradni dolžnosti upoštevati neobstoje obrazložitve. Ni namreč mogoče razumeti, kako je mogoče to obrazložitev uporabiti za vse druge heterogene storitve, na katere se nanaša prijava znamke in med katerimi nekatere nimajo nobene zveze s stavami in igrami na srečo.

V zvezi z znakom TDI je Splošno sodišče v sodbi z dne 6. julija 2011 v zadevi *Audi in Volkswagen proti UUNT (TDI)* (T-318/09, še neobjavljena, pod pritožbo) zavrnilo tožbo zoper odločbo odbora za pritožbe, v skladu s katero je znak TDI, sestavljen iz začetnic besed iz izraza „turbo direct injection“ ali izraza „turbo diesel injection“, opisen v celotni Uniji.

Prvič, Splošno sodišče je navedlo, da se besedni znak TDI – katerega registracija kot znamke Skupnosti se zahteva za „vozila in njihove sestavne dele“ – lahko uporablja za opis bistvenih lastnosti proizvodov in storitev, zajetih s prijavo znamke. Prav tako je presodilo, da v zvezi z vozili ta besedni znak označuje njihovo kakovost, saj je opremljenost z motorji „turbo diesel injection“ ali „turbo direct injection“ bistvena značilnost vozila. Glede sestavnih delov vozila je Splošno sodišče navedlo, da besedni znak TDI opiše njihovo vrsto. Tako je Splošno sodišče ugotovilo, da je znak TDI opisen za zadevne proizvode v celotni Uniji. Drugič, Splošno sodišče je zavrnilo argument, da za dokaz o pridobitvi razlikovalnega učinka z uporabo ni treba dokazati usidranosti znamke v vseh državah članicah in da je treba prenesti načela, ki veljajo za ugled znamke, tako da naj bi bil dovolj dokaz, da je znamka usidrana na znatnem delu ozemlja Unije. Splošno sodišče je namreč presodilo, da mora prijavljena znamka pridobiti razlikovalni učinek z uporabo v vseh državah članicah Unije, v katerih *ab initio* ni imela razlikovalnega učinka. V zvezi s tem je Splošno sodišče zlasti navedlo, da glede na cilj člena 9(1)(c) Uredbe št. 207/2009, tj. varstvo legitimnih interesov imetnikov, katerih znamka je zaradi njihovih tržnih in oglaševalskih prizadevanj dosegla ugled, metode, ki

se uporablja za določitev upoštevnega ozemlja v okviru uporabe te določbe glede pridobitve razlikovalnega učinka z uporabo ni mogoče uporabiti.

V sodbi z dne 17. maja 2011 v zadevi *Consejo Regulador de la Denominación de Origen Txakoli de Álava in drugi proti UUNT (TXAKOLI)* (T-341/09, še neobjavljena) je Splošno sodišče razlagalo člen 66(2) Uredbe št. 207/2009, ki se nanaša na kolektivne znamke Skupnosti in ki določa izjemo od člena 7(1)(c) Uredbe št. 207/2009. V skladu s prvo od teh določb so kolektivne blagovne znamke Skupnosti lahko znaki in označbe, ki, čeprav so opisni, lahko označujejo geografski izvor blaga ali storitev. V tem primeru so tožeče stranke navajale, da je izraz „txakoli“ označba, ki se lahko uporablja za označbo geografskega porekla proizvoda in storitev, za katere je bila zahtevana registracija, ker je dodaten tradicionalni izraz, ki ga varuje Uredba na področju vin, in je pridržan za vina z označbo porekla, za katero so tožeče stranke regulativni sveti.

Splošno sodišče je v zvezi s tem presodilo, da se v pravni ureditvi, ki se uporabi, ta izraz šteje le za označbo lastnosti vin, in ne za označbo njihovega geografskega porekla, kljub domnevni povezavi med izrazom „txakoli“ in Baskijo. Člena 66 Uredbe št. 207/2009 pa ni mogoče razlagati široko. To bi namreč privedlo do poseganja v pristojnosti organov, ki odločajo o zaščitenih označbah porekla ali geografskih označbah. Poleg tega izključna pravica uporabe izraza „txakoli“, ki je priznana z drugimi določbami prava Unije, ne more pomeniti samodejne registracije zadevnega znaka kot znamke Skupnosti. Na podlagi take registracije ima njen imetnik posebne pravice, ki izhajajo izključno iz določb, povezanih s kmetijsko politiko.

Nazadnje je Splošno sodišče pojasnilo, da zavrnitev registracije prijavljene znamke ne vpliva na izključno pravico, ki naj bi jo zdaj imele tožeče stranke, za uporabo zadevnih izrazov na podlagi zakonodaje s področja vinskega sektorja in nima za posledico dovolitve uporabe tega izraza subjektom, ki nimajo te pravice na podlagi te zakonodaje, niti ni preprečeno tožečim strankam, da zahtevajo spoštovanje navedene zakonodaje.

Končno, Splošno sodišče je v sodbi z dne 6. oktobra 2011 v zadevi *Bang & Olufsen proti UUNT (Upodobitev zvočnika)* (T-508/08, še neobjavljena) zavrnilo tožbo zoper odločbo odbora za pritožbe – ki mu je bila zadeva predložena po tem, ko je Splošno sodišče razveljavilo prejšnjo odločbo¹⁴ – s katero je bila zavrnjena registracija znamke Skupnosti, ki obsega tridimenzionalni znak oblike zvočnika, ker je bil zadevni znak sestavljen izključno iz oblike, ki daje proizvodom bistveno vrednost v smislu člena 7(1)(e)(iii) Uredbe št. 40/94.

V tem primeru se je Splošno sodišče srečalo z vprašanjem, ali je odbor za pritožbe napačno uporabil pravo s tem, da je po ugotovitvi, da bi bilo morda za obravnavani primer treba uporabiti nov absolutni razlog za zavrnitev – pri tem se je prvi preizkus, zaradi katerega je Splošno sodišče s sodbo razveljavilo zadevno odločbo, nanašal le na člen 7(1)(b) Uredbe št. 40/94, torej na zahtevo po razlikovalnem učinku – preizkusil znak glede na absolutni razlog za zavrnitev iz člena 7(1)(e)(iii) iste uredbe.

Splošno sodišče je na to odgovorilo nikalno, pri čemer je poudarilo, da bi ob predpostavki, da je Splošno sodišče – v nasprotju z odločitvijo Urada za usklajevanje na notranjem trgu (znamke in modeli) (v nadaljevanju: UUNT) – ugotovilo, da znak, ki je predmet prijave znamke Skupnosti, ne spada pod enega od absolutnih razlogov za zavrnitev registracije, navedenih v členu 7(1) Uredbe št. 40/94, razveljavitev odločbe UUNT, s katero je bila registracija navedene znamke zavrnjena, s strani Splošnega sodišča nujno povzročila, da bi UUNT, ki mora ukrepati v skladu z izrekom in

¹⁴ Sodba z dne 10. oktobra 2007 v zadevi *Bang & Olufsen proti UUNT* (Upodobitev zvočnika), T-460/05, ZOdl., str. II-4207.

obrazložitev sodbe Splošnega sodišča, ponovno začel postopek preizkusa prijave zadevne znamke in jo zavrnil, če bi menil, da zadevni znak spada pod kateri drugi absolutni razlog za zavrnitev, naveden v isti določbi. Na podlagi člena 74(1) Uredbe št. 40/94 mora namreč UUNT pri preizkusu absolutnih razlogov za zavrnitev po uradni dolžnosti preizkusiti upoštevna dejstva, ki bi ga lahko privedla k uporabi absolutnega razloga za zavrnitev. Poleg tega znak, ki spada pod člen 7(1)(e) Uredbe št. 40/94, ne more nikoli pridobiti razlikovalnega učinka z uporabo v smislu člena 7(3) te uredbe, medtem ko ta možnost v skladu z zadnjemavedeno določbo obstaja za znake, na katere se nanašajo razlogi za zavrnitev, določeni v členu 7(1)(b), (c) in (d) Uredbe št. 40/94.

Zato, če se na podlagi preizkusa znaka v skladu s členom 7(1)(e) Uredbe št. 40/94 ugotovi, da je izpolnjeno eno od meril, navedenih v tej določbi, je ta znak izvzet iz preizkusa na podlagi člena 7(3) te uredbe, ker je nemožnost registracije tega znaka v tem primeru očitna. To izvzetje pojasnjuje interes, da se najprej opravi preizkus znaka na podlagi člena 7(1)(e) Uredbe št. 40/94, če bi bilo mogoče uporabiti več absolutnih razlogov za zavrnitev, določenih v odstavku 1, ne da bi bilo mogoče tako izvzetje razlagati kot določitev obveznosti, da se isti znak najprej preizkusi na podlagi člena 7(1)(e) Uredbe št. 40/94.

2. Relativni razlogi za zavrnitev

V sodbi z dne 17. februarja 2011 v zadevi *Formula One Licensing proti UUNT – Global Sports Media (F1-LIVE)* (T-10/09, še neobjavljena, pod pritožbo) je Splošno sodišče presodilo, da ni verjetnosti zmede glede znamke F1-LIVE, s katero so označeni proizvodi ali storitve, ki se nanašajo na področje formule 1 (in sicer revije, knjige in publikacije, rezervacija mest in organizacija tekmovanj po spletu), in znamk F1 in F1 Formula 1 družbe Formula One Licensing BV zaradi opisnosti, ki jo javnost pripisuje elementu „f1“, in majhni podobnosti med znakoma.

Upoštevna javnost bo namreč kombinacijo črke „f“ in številke „1“ razumela kot okrajšavo izraza „formula 1“, ki običajno označuje kategorijo dirkalnih avtomobilov ter, v širšem pomenu, dirke z njimi. Poleg tega bi upoštevna javnost lahko element „f1“ v prejšnji figurativni znamki Skupnosti F1 Formula 1 razumela kot znamko, ki jo imetnik te znamke uporablja v povezavi s svojimi gospodarskimi dejavnostmi v zvezi z dirkami avtomobilov formule 1. Tako upoštevna javnost elementa „f1“ v prijavljeni znamki ne bo razumela kot razlikovalni element, ampak kot element, ki se uporablja za namen opisa. Zato ima element „f1“ v običajni podobi znakov samo majhen razlikovalni učinek glede na zadevne izdelke in storitve, morebiten ugled figurativne znamke Skupnosti, ki se uporablja v Uniji, pa je ključno povezan z logotipom F1 znamke F1 Formula 1.

Glede, natančneje, besednih znamk F1 potrošniki elementa „f1“, ki je vsebovan v prijavljeni znamki, ne bodo povezovali z imetnikom prejšnjih znamk, saj je edini znak, ki ga povezujejo s tem imetnikom, logotip znamke F1 Formula 1, ne pa znak v običajni podobi znakov. Potrošniki F1 v običajni podobi znakov štejejo za okrajšavo izraza „formula 1“, torej za opisno označbo.

Kar zadeva figurativno znamko F1 Formula 1, je Splošno sodišče navedlo, da upoštevna javnost te znamke, glede na to, da ni vidne podobnosti in je glasovna in pomenska podobnost zgolj omejena, ne bo zamešala s prijavljeno znamko. V zvezi s tem generičen pomen, ki ga javnost pripisuje znaku F1, zagotavlja, da bo javnost razumela, da prijavljena znamka zadeva formulo 1, vendar je zaradi popolnoma drugačne razporeditve ne bo povezovala z dejavnostmi imetnika prejšnje znamke.

3. Postopkovna vprašanja

V sodbi z dne 9. februarja 2011 v zadevi *Ineos Healthcare proti UUNT – Teva Pharmaceutical Industries (ALPHAREN)* (T-222/09, še neobjavljena) je Splošno sodišče pojasnilo svojo sodno prakso glede

preizkusa splošno znanih dejstev, ki ga opravi odbor za pritožbe UUNT v okviru spora, ki ga ta odbor obravnava.

Člen 74 Uredbe št. 40/94 določa, da je preizkus UUNT v postopku glede relativnih razlogov za zavrnitev registracije omejen na zahtevani ukrep in na dejstva, dokaze in navedbe, ki so jih podale stranke. Po presoji Splošnega sodišča se ta določba nanaša zlasti na dejansko podlago odločb UUNT, torej na dejstva in dokaze, s katerimi lahko UUNT veljavno utemelji svoje odločitve. Tako lahko odbor za pritožbe svojo odločitev o pritožbi, s katero je bila izpodbijana odločba, izdana v postopku z ugovorom, utemelji samo z dejstvi in dokazi, ki so jih predložile stranke. Vendar omejitev dejanske podlage preizkusa odbora za pritožbe ne izključuje, da ta poleg dejstev, ki so jih izrecno navedle stranke iz postopka z ugovorom, upošteva tudi splošno znana dejstva, to so tista, ki jih lahko pozna vsak in jih je mogoče dobiti iz splošno dostopnih virov.

V tej zadevi je Splošno sodišče poudarilo, da čeprav gre za izpise rezultatov iskanja, ki ga je odbor za pritožbe opravil na spletnih mestih, opisa farmacevtskih proizvodov in njihovih terapevtskih indikacij, na katere je odbor za pritožbe oprl svojo presojo podobnosti nekaterih proizvodov, ob upoštevanju visoke stopnje tehničnosti teh proizvodov nikakor ni mogoče obravnavati kot informacije, ki so splošno znana dejstva. Ob presoji, da bi bila brez uporabe zadevnih informacij izpodbijana odločba bistveno drugačna, je Splošno sodišče to odločbo delno razveljavilo.

V sodbi z dne 16. maja 2011 v zadevi *Atlas Transport proti UUNT – Atlas Air (ATLAS)* (T-145/08, še neobjavljena, pod pritožbo) je Splošno sodišče lahko pojasnilo, prvič, zahteve glede obveznosti navedbe razlogov v pritožbi, vloženi na odbor za pritožbe, in drugič, nadzor sodišča nad odločbo odbora za pritožbe o prekinitvi postopka za ugotovitev ničnosti.

Prvič, Splošno sodišče je opozorilo, da je treba pritožbo zoper odločbo vložiti pisno pri UUNT v dveh mesecih od dneva vročitve odločbe in da je treba vlogo, v kateri so navedeni pritožbeni razlogi, vložiti pisno v štirih mesecih od dneva vročitve odločbe. Iz tega je Splošno sodišče sklepalo, da ima pritožnik, ki želi vložiti pritožbo pri odboru za pritožbe, obveznost v določenem roku vložiti vlogo, v kateri so navedeni razlogi za njegovo pritožbo pred UUNT, sicer bo njegova pritožba kot nedopustna zavrnjena, ti razlogi pa so več kot le navedba izpodbijane odločbe in želje pritožnika, da jo odbor za pritožbe spremeni ali razveljavi. Poleg tega iz dobesedne razlage izraza „razlogi“ izhaja, da mora pritožnik pred odborom za pritožbe pisno navesti razloge za svojo pritožbo. Odboru za pritožbe ni treba na podlagi sklepanj ugotavljati razlogov, na katerih temelji pritožba, o kateri mora odločiti. Zato mora pritožnik, kadar vloži pritožbo, navesti dejanske in/ali pravne elemente, ki utemeljujejo njegov predlog. V tem primeru je glede na neobstoje jasnih in razumljivih razlogov v dopisih pritožnika, in ker mora navedba razlogov pred odborom za pritožbe med drugim morebitni intervenientki, ki je ne zastopa odvetnik, omogočiti, da presodi možnost odgovora na trditve v pritožbi, Splošno sodišče presodilo, da pritožba pred odborom za pritožbe ni izpolnjevala zahtev iz člena 59 Uredbe št. 40/94.

Drugič, Splošno sodišče je opozorilo, da je možnost prekinitve postopka pred odborom za pritožbe v postopku z ugovorom odraz načela, ki je na splošno priznано v državah članicah in se nanaša na možnost organa odločanja, da prekine postopek, ki ga vodi, kadar okoliščine obravnavanega primera to utemeljujejo. Analogna uporaba te možnosti v postopku za ugotovitev ničnosti je upravičena, ker je cilj postopka z ugovorom in postopka zaradi relativnega razloga za ničnost preučiti verjetnost zmede glede dveh znamk, možnost prekinitve postopka pa pripomore k učinkovitosti navedenih postopkov. Zato ima odbor za pritožbe pooblastilo za prekinitve postopka za ugotovitev ničnosti, če je to zaradi okoliščin primerno. Poleg tega je Splošno sodišče presodilo, da je diskrecijska pravica odbora za pritožbe glede odločitve, ali bo prekinil postopek, široka. Ta pravica pa presoje odbora za pritožbe ne izvzame iz nadzora sodišča, ki je omejen na

preizkus, ali je podana očitna napaka pri presoji ali zloraba pooblastil. Splošno sodišče je poudarilo zlasti, da mora odbor za pritožbe v teh okoliščinah upoštevati splošna načela, ki urejajo pravičen postopek v okviru skupnosti, ki temelji na pravu, ob upoštevanju ne le interesa stranke, katere znamka Skupnosti se izpodbija, ampak tudi interesa drugih strank.

Poleg tega je Splošno sodišče v sodbi z dne 9. septembra 2011 v zadevi *dm-droguerie markt proti UUNT – Distribuciones Mylar (dm)* (T-36/09, še neobjavljena)¹⁵ presodilo, da lahko UUNT, kadar ugotovi jezikovne napake, napake pri prepisu ali očitne napake v odločbi, odpravi zgolj pravopisne ali slovnične napake, napake pri prepisu ali napake, ki so tako očitne, da si ne bi bilo mogoče predstavljati nobenega drugega besedila kot popravljenega. Poleg tega pristojnost oddelkov za ugovore za ponovno odločanje v postopku, v katerem so že sprejeli in vročili odločbo, s katero se je ta postopek končal, ne sme presegati primerov iz člena 42 Uredbe št. 207/2009 (postopki razveljavitve, poprave očitnih napak in preizkusa). Ker v tem primeru opravljene spremembe niso zajemale zgolj dopolnitve nedokončane povedi, ki je bila nerazumljiva, ampak tudi razrešitev notranje protislovnosti razlogov ter protislovja med razlogi in izrekom, je Splošno sodišče presodilo, da se je popravek prvotne različice odločbe oddelka za ugovore nanašal na vsebino te odločbe in da torej ne gre za popravek očitne napake. Ob upoštevanju teže in očitnosti te nepravilnosti je Splošno sodišče razveljavilo odločbo odbora za pritožbe, ker v njej ni bil ugotovljen neobstoje spreminjene odločbe oddelka za ugovore in ker z njo ta akt ni bil razglašen za ničen.

Nazadnje je Splošno sodišče v sodbi z dne 14. decembra 2011 v zadevi *Völkl proti UUNT – Marker Völkl (VÖLKL)* (T-504/09, še neobjavljena) presodilo, da kadar se pritožba, ki jo obravnava odbor za pritožbe, nanaša le na del proizvodov ali storitev, ki jih vsebuje zahteva za registracijo ali ugovor, lahko odbor za pritožbe ponovno preizkusi utemeljenost ugovora, vendar le za te proizvode ali storitve, saj mu zahteva za registracijo in ugovor v zvezi z drugimi zadevnimi proizvodi ali storitvami nista bila predložena. Zato je odbor za pritožbe s tem, da je razveljavil točko 2 izreka odločbe oddelka za ugovore, ki se nanaša na druge proizvode, prekoračil svojo pristojnost, kot je opredeljena v členu 64(1) Uredbe št. 207/2009.¹⁶

4. Dokaz o resni in dejanski uporabi znamke

V zadevi *Zino Davidoff proti UUNT – Kleinakis kai SIA (GOOD LIFE)* (sodba z dne 15. julija 2011, T-108/08, še neobjavljena) je vložnik ugovora svoj dokaz o resni in dejanski uporabi prejšnje znamke oprl na odločbo grškega upravnega odbora za znamke. Splošno sodišče je v tem kontekstu navedlo, da čeprav se UUNT načeloma lahko opre na nacionalno odločbo kot na dokaz, pa mora

¹⁵ Glede modelov glej tudi sodbo z dne 18. oktobra 2011 v zadevi *Reisenhel proti UUNT – Dynamic Promotion (Gajbe in košare)* (T-53/10, še neobjavljena), v kateri je bilo presojeno, da kršitev pravice do obrambe, ker je bila odločba sprejeta pred iztekom roka, določenega tožeči stranki za predložitev stališč, ne pomeni očitne napake v smislu člena 39 Uredbe Komisije (ES) št. 2245/2002 z dne 21. oktobra 2002 o izvajanju Uredbe Sveta (ES) št. 6/2002 o modelih Skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 31, str. 14). Taka kršitev je namreč kršitev postopka, v katerem je bila sprejeta odločba, in zato lahko vpliva na pravilnost vsebine te odločbe.

¹⁶ Ugotavljamo, da je Splošno sodišče v tej sodbi navedlo tudi, da je za ugotovitev, ali je tožba tožeče stranke, s katero izpodbija odločbo urada za pritožbe pred Splošnim sodiščem, dopustna, treba šteti, da je bila stranka z odločitvijo odbora za pritožbe UUNT prizadeta v smislu člena 65(4) Uredbe št. 207/2009, kadar je ta odbor po tem, ko je zavrnil predlog, s sprejetjem katerega bi se postopek pred UUNT končal v korist stranke, ki je predlog vložila, vrnil zadevo na nižjo stopnjo v ponovno odločanje, in to čeprav bi se to ponovno odločanje lahko končalo s sprejetjem odločbe, ki bi bila za to stranko ugodna. Taka možnost ne zadostuje, da bi se lahko ta položaj izenačil s položajem, ko odbor za pritožbe na podlagi nekaterih vloženi razlogov ali argumentov, s katerimi je predlog utemeljen, temu predlogu ugodi in zavrne ali ne preizkusi preostalih razlogov oziroma argumentov iz predloga.

z vso zahtevano skrbnostjo in vestnostjo preveriti, ali ta dokaz izkazuje resno in dejansko uporabo prejšnje znamke. V tem primeru pa bi vesten preizkus grške odločbe pokazal, da se ta le površno sklicuje na predložene dokumente strank in njihove trditve v postopku, v katerem je bila odločba sprejeta. Poleg tega ti dokumenti niso bili vloženi v spis pri UUNT in zato odbor za pritožbe do njih ni imel dostopa. Odbor za pritožbe torej ni mogel razumeti razlogovanja – vključno s presojo dokazov – niti opredeliti dokazov, na podlagi katerih je bila grška odločba o ugotovitvi resne in dejanske uporabe prejšnje znamke sprejeta. Tako je odbor za pritožbe s prevzetjem ugotovitev grških organov, ne da bi prej preučil, ali grška odločba temelji na prepričljivih dokazih, kršil člen 74(1) Uredbe št. 40/94 in dolžnost skrbnega ravnanja.

5. Model Skupnosti

V sodbi z dne 14. junija 2011 v zadevi *Sphere Time proti UUNT – Punch (Ura, pritrjena na trak)* (T-68/10, še neobjavljena) je Splošno sodišče uporabo člena 7(2) Uredbe št. 6/2002, ki dopušča, da se razkritje ne upošteva, če je bil videz, za katerega se zahteva varstvo, dostopen javnosti zaradi podatkov, ki jih je dal oblikovalec, njegov pravni naslednik ali tretja oseba, ali zaradi dejanja oblikovalca v obdobju 12 mesecev pred vložitvijo prijave ali datumom prednostne pravice, v okviru postopka za razglasitev ničnosti pogojilo s tem, da imetnik modela, na katerega se nanaša zahteva za ugotovitev ničnosti, dokaže, da je bodisi oblikovalec modela, s katerim se utemeljuje navedena zahteva, bodisi pravni naslednik tega oblikovalca.

V tej sodbi je Splošno sodišče pojasnilo pojem „seznanjen uporabnik“ z navedbo svoje sodne prakse¹⁷ in pri tem poudarilo, da ta pojem glede promocijskih izdelkov po eni strani vključuje poslovni subjekt, ki jih nabavi za posredovanje končnim uporabnikom, po drugi strani pa te uporabnike same. Iz tega je Splošno sodišče sklepalo, da dejstvo, da ena od obeh skupin seznanjenih uporabnikov zadevna modela dojema, kot da naredita enak celotni vtis, zadošča za dokaz, da izpodbijani model ni individualen. Nazadnje je Splošno sodišče navedlo, da se v okviru konkretne presoje celotnega vtisa ne sme ločeno in izključno obravnavati grafičnih prikazov prejšnjih modelov, temveč je treba celotno presoditi celoto prikazanih elementov, ki omogočajo dovolj natančno in zanesljivo opredelitev celotnega vtisa zadevnega modela. Zlasti pri modelih, ki so bili uporabljeni, ne da bi bili registrirani, se namreč lahko zgodi, da grafični prikaz vseh njihovih podrobnosti, ki bi bil primerljiv s prijavo za registracijo, ne obstaja. Po presoji Splošnega sodišča bi bilo torej pretirano od vlagatelja zahteve za ugotovitev ničnost zahtevati, naj v vsakem primeru predloži tak prikaz.

Dostop do dokumentov institucij

Sodna praksa, povezana z dostopom do dokumentov, je bila leta 2011 zelo bogata, saj je bilo rešenih 23 zadev, ki so se nanašale na različne vidike tega področja.

1. Pravni interes

V sodbi z dne 22. marca 2011 v zadevi *Access Info Europe proti Svetu* (T-233/09, še neobjavljena, pod pritožbo) je Splošno sodišče presodilo, da razkritje celotne različice dokumenta na spletnem mestu tretje osebe, ki ni spoštovala veljavne ureditve dostopa javnosti do dokumentov Sveta, ne daje podlage za to, da se šteje, da tožeča stranka nima ali nima več pravnega interesa, da zahteva razglasitev ničnosti odločbe Sveta, s katero ji je bil zavrnjen popoln dostop do tega dokumenta.

¹⁷ Sodba z dne 22. junija 2010 v zadevi *Shenzhen Taiden proti UUNT Bosch Security Systems (Komunikacijska oprema)*, T-153/08, ZOdl., str. II-2517.

Tožeča stranka predvsem ohrani interes, da predlaga razglasitev ničnosti akta institucije Skupnosti, da bi preprečila ponovitev domnevne nezakonnosti v takem aktu v prihodnosti. Tak interes obstaja le, če lahko domnevna nezakonnost v prihodnje nastane neodvisno od okoliščin zadeve, v kateri je tožeča stranka vložila tožbo. Za tak primer gre pri ničnostni tožbi zoper odločbo Sveta, s katero je zavržen popoln dostop do dokumenta, ker po eni strani nezakonnost, ki jo zatrjuje tožeča stranka, temelji na razlagi ene od izjem, ki jih določa Uredba št. 1049/2001¹⁸, za katero je zelo verjetno, da bi jo Svet lahko spet uporabil v primeru nove prošnje, in ker bo po drugi strani tožeča stranka kot združenje, katerega namen je spodbujanje preglednosti znotraj Evropske unije, lahko v prihodnosti vložila podobne prošnje za dostop, ki se bodo nanašale na enako vrsto dokumentov.

2. Opredelitev dokumentov

V sodbi z dne 26. oktobra 2011 v zadevi *Dufour proti ECB* (T-436/09, še neobjavljena) je Splošno sodišče pojasnilo opredelitev pojma dokument, ki je podana v členu 3(a) Sklepa 2004/258/ES¹⁹ Evropske centralne banke (ECB) o dostopu javnosti do njenih dokumentov v kontekstu prošnje za dostop do zbirke podatkov.

V zvezi s tem je Splošno sodišče iz besedila člena 3(a) Sklepa 2004/258 sklepalo, da se pojem dokument nanaša na shranjeno vsebino, ki jo je mogoče razmnoževati ali pa je na voljo za vpogled po njeni pripravi, in da vrsta nosilca za shranjevanje vsebine ni pomembna. Poleg tega je Splošno sodišče pojasnilo, da je za zbirko podatkov značilen obstoj kakršne koli vsebine in obstoj trajnega nosilca, na katerem je shranjena ta vsebina. Iz tega je sklepalo, da celota podatkov v zbirki pomeni dokument v smislu člena 3(a) Sklepa 2004/258. Dodalo je, da bi morala ECB glede na to, da so podatki drug od drugega neodvisni, opraviti konkreten in posamičen preizkus in dovoliti delni dostop do podatkov, katerih individualizacija bi bila lahko opravljena zaradi iskalnih orodij, ki so ji bili na voljo za navedeno zbirko podatkov, z izjemo podatkov, ki so zajeti z izjemami iz člena 4 Sklepa 2004/258.

3. Izjema v zvezi z varstvom postopka odločanja

V zgoraj navedeni sodbi *Access Info Europe proti Svetu* je Splošno sodišče za nično razglasilo odločbo Sveta, saj je presodilo, da ta ni dokazal, da bi razkritje identitete avtorjev predlogov v dokumentu, ki se nanaša na predlog uredbe o dostopu javnosti do dokumentov, resno oslabilo postopek odločanja, ki poteka. Potem ko je navedlo, da ima javnost pravico dostopa do celotnih dokumentov, katerih razkritje zahteva, je Splošno sodišče opozorilo, da je treba odobriti še širši dostop, kadar Svet deluje kot zakonodajni organ, tako da se državljanom omogoča izvajanje nadzora nad vsemi informacijami, ki so bile podlaga za zakonodajni akt. Možnost seznanitve s temelji zakonodajnih ukrepov je namreč pogoj, da lahko državljani učinkovito izvajajo svoje demokratične pravice. V tem primeru je Splošno sodišče presodilo, da tveganje, da bi razkritje identitete avtorjev predlogov iz zadevnega dokumenta zmanjšalo manevrski prostor delegacij držav članic v zakonodajnem postopku za spreminjanje svojega stališča in resno ogrozilo možnosti za iskanje kompromisa, ni dovolj resno in razumno predvidljivo.

¹⁸ Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1049/2001 z dne 30. maja 2001 o dostopu javnosti do dokumentov Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 1, zvezek 3, str. 331).

¹⁹ Sklep Evropske centralne banke z dne 4. marca 2004 o dostopu javnosti do dokumentov Evropske centralne banke (2004/258/ES) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 1, zvezek 5, str. 51).

V sodbi z dne 7. junija 2011 v zadevi *Toland proti Parlamentu* (T-471/08, še neobjavljena) je Splošno sodišče razglasilo za nično odločbo Evropskega parlamenta, s katero je ta zavrnil dostop do revizijskega poročila glede nadomestil za parlamentarne pomočnike, ki ga je pripravila njegova služba za notranjo revizijo, zlasti zato ker naj bi njegovo razkritje resno oslabilo postopek odločanja. Čeprav je sprejelo, da je zadevno revizijsko poročilo dejansko dokument, ki ga je institucija pripravila za notranjo uporabo in se nanaša na vprašanje, v zvezi s katerim institucija še ni sprejela odločitve, je Splošno sodišče presodilo, da institucija ni pravno zadostno dokazala, da bi razkritje tega dokumenta konkretno in dejansko oslabilo njen postopek odločanja in bi nanj znatno vplivalo. Izpodbijana odločba namreč ni vsebovala ničesar očitnega, na podlagi česar bi bilo mogoče sklepati, da je bila ta nevarnost oslabilve postopka odločanja ob sprejetju te odločbe razumno predvidljiva in ne povsem hipotetična. V zvezi s tem je Splošno sodišče dodalo, da niti okoliščina, da naj bi bilo to, kako člani Parlamenta uporabijo finančna sredstva, ki so jim dana na voljo, kočljiva tema, ki jo mediji spremljajo z veliko zanimanja, niti zatrjevana kompleksnost postopka odločanja sama po sebi nista zadosten objektivni razlog za skrb, da bo postopek odločanja resno oslabilen.

4. Izjema glede varstva namena inšpekcij, preiskav in revizij

V sodbi z dne 9. septembra 2011 v zadevi *LPN proti Komisiji* (T-29/08, še neobjavljena, pod pritožbo) je Splošno sodišče opozorilo, da čeprav mora institucija načeloma konkretno in posamično preizkusiti vsebino vsakega zaprosenega dokumenta, da presodi, v kolikšni meri se uporablja izjema od pravice do dostopa in ali je možen delni dostop, je mogoče od te obveznosti odstopiti, če je zaradi posebnih okoliščin primera očitno, da je treba dostop zavrniti ali odobriti. V takem primeru institucija načeloma lahko opre svojo zavrnilno odločbo na splošne domneve, ki veljajo za neko kategorijo dokumentov.

Glede tega je Splošno sodišče presodilo, da ker tožeča stranka v postopku zaradi neizpolnitve obveznosti nima pravice do pregledovanja dokumentov iz upravnega spisa Komisije, je treba priznati – po analogiji s položajem zainteresiranih strank v okviru postopka nadzora državnih pomoči – obstoj splošne domneve, da bi razkritje dokumentov iz upravnega spisa načeloma ogrozilo varstvo namena preiskav. Zato zadošča, da Komisija preveri, ali je treba to splošno domnevo uporabiti za vse zadevne dokumente, ne da bi morala nujno predhodno opraviti konkreten in posamičen preizkus vsebine vsakega od teh dokumentov. Vendar pa mora, kadar teče postopek zaradi neizpolnitve obveznosti, Komisija nujno izhajati iz načela, da se ta splošna domneva uporablja za vse zadevne dokumente. Vendar pa ta domneva ne izključuje pravice zainteresirane stranke, da dokaže, da za dani dokument, katerega razkritje se zahteva, ta splošna domneva ne velja ali da obstaja prevladujoč javni interes za razkritje zadevnega dokumenta na podlagi člena 4(2) Uredbe št. 1049/2001.

Dalje, v zadevi *CDC Hydrogene Peroxide proti Komisiji*, v kateri je bila sodba izrečena 15. decembra 2011 (T-437/08, še neobjavljena), je tožeča stranka izpodbijala odločbo Komisije, s katero ji je bil zavrnil dostop do kazala spisa iz postopka glede sodelovanja devetih podjetij pri omejevalnem sporazumu na trgu vodikovega peroksida. Komisija je svojo zavrnitev utemeljila zlasti s sklicevanjem na nujnost varstva učinkovitosti svoje politike na področju omejevalnih sporazumov in zlasti njenega programa prizanesljivosti. Splošno sodišče je odločbo Komisije razglasilo za nično, ker ta ni dokazala, da bi razkritje zadevnega dokumenta lahko konkretno in dejansko poseglo v varovane interese.

Glede izjeme, ki se nanaša na varstvo poslovnih interesov, je Splošno sodišče presodilo, da interesa družbe, ki je sodelovala pri omejevalnem sporazumu, za izognitev odškodninskim tožbam ni mogoče opredeliti kot poslovni interes in ta nikakor ne pomeni interesa, ki bi ga bilo treba varovati,

zlasti glede na pravico vsakogar, da zahteva povračilo škode, ki naj bi mu nastala zaradi ravnanja, ki lahko omejuje ali izkrivlja konkurenco.

Glede izjeme, ki se nanaša na varstvo namena preiskav Komisije, je Splošno sodišče presodilo, da je treba za preiskavo v konkretni zadevi šteti, da se je končala s sprejetjem končne odločbe, neodvisno od morebitne poznejše razglasitve ničnosti te odločbe s strani sodišč, ker je zadevna institucija postopek tudi sama štela za končan v tem trenutku. Poleg tega je Splošno sodišče zavrnilo argument Komisije, da izjema, ki temelji na pojmu „namen preiskav“, ni odvisna od konkretnega postopka in da se je nanjo mogoče na splošno sklicevati ob zavrnitvi razkritja vsakega dokumenta, ki bi lahko ogrozilo politiko Komisije na področju omejevalnih sporazumov in natančneje njen program prizanesljivosti. Tako široka razlaga pojma preiskave namreč ni združljiva z načelom, da je treba izjeme iz člena 4 Uredbe št. 1049/2001 razlagati in uporabljati ozko. Splošno sodišče je poudarilo, da nič v Uredbi št. 1049/2001 ne omogoča sklepa, da bi bilo treba politiko prizanesljivosti v okviru uporabe te uredbe obravnavati drugače kot druge politike Unije, tako da ni nobenega razloga, da bi pojem „namen preiskav“ v okviru politike konkurence razlagali drugače kot pri drugih politikah Unije. Nazadnje je Splošno sodišče opozorilo, da programa prizanesljivosti in sodelovanja nista edini sredstva za zagotovitev spoštovanja pravil Unije o konkurenci. Odškodninske tožbe pred nacionalnimi sodišči namreč lahko pomembno prispevajo k ohranjanju učinkovite konkurence v Uniji.

5. Sklicevanje na izjeme, ki izvirajo iz države članice, avtorice akta

V sodbi z dne 13. januarja 2011 v zadevi *IFAW Internationaler Tierschutz-Fonds proti Komisiji* (T-362/08, še neobjavljena, pod pritožbo) se je obravnavalo vprašanje nadzora sodišča Unije nad uporabo vsebinske izjeme, na katero se je v okviru člena 4(5) Uredbe št. 1049/2001 sklicevala država članica. Ta določba dovoljuje državi članici, da institucijo, ki ji je bila predložena prošnja za dostop do dokumenta, ki izvira iz te države članice, prosi, naj brez njenega predhodnega soglasja dokumenta ne razkrije.²⁰

Splošno sodišče je navedlo, da je v primeru skladnosti med odločbo institucije, s katero je zavrnila dostop do dokumenta, ki izvira iz države članice, in zahtevo te države članice na podlagi člena 4(5) Uredbe št. 1049/2001 sodišče Unije pristojno, da na zahtevo zainteresirane osebe, ki ji je zaprosena institucija zavrnila dostop, opravi nadzor nad tem, ali je bila navedena zavrnitev veljavno utemeljena z izjemami, ki jih določa člen 4, od (1) do (3), Uredbe št. 1049/2001, in ali je do zavrnitve prišlo zaradi presoje teh izjem s strani institucije same ali s strani zadevne države članice. Tako zaradi uporabe člena 4(5) Uredbe št. 1049/2001 nadzor sodišča Unije ni omejen na nadzor *prima facie*. Uporaba te določbe namreč ne preprečuje izvedbe celovitega nadzora nad zavrnilno odločbo Komisije, ki mora zlasti spoštovati obveznost obrazložitve in temeljiti na vsebinski presoji uporabe izjem iz člena 4, od (1) do (3), Uredbe št. 1049/2001, ki jo je podala zadevna država članica. Vendar ima država članica v okviru uporabe člena 4(5) Uredbe št. 1049/2001 široko polje proste presoje glede odločitve, ali bi razkritje dokumentov s področij, ki jih zajema člen 4(1)(a) te uredbe, lahko oslabilo javni interes. Presoja vprašanja, ali bi razkritje dokumenta lahko oslabilo interese, ki so varovani s temi vsebinskimi izjemami, je namreč lahko predmet politične odgovornosti te države

²⁰ Precej podobna problematika je bila obravnavana v sodbi z dne 24. maja 2011 v zadevi *Batchelor proti Komisiji* (T-250/08, še neobjavljena). V tej sodbi je Splošno sodišče opozorilo, da je cilj izjeme iz člena 4(3), drugi pododstavek, Uredbe št. 1049/2001 varstvo nekaterih vrst dokumentov, izdanih v postopku, katerih razkritje bi – celo po koncu tega postopka – oslabilo postopek odločanja zadevne institucije. Ti dokumenti morajo vsebovati „mnenja za notranjo rabo kot del razprav in predhodnih posvetovanj v zadevni instituciji“. V to kategorijo pa ne spadajo dokumenti, ki jih tretja oseba ali zunanji subjekt pošlje instituciji za izmenjavo stališč z zadevno institucijo.

članice. V takem primeru mora imeti ta država članica, enako kot institucija, široko polje proste presoje. Nadzor sodišča Unije mora zato obsegati samo preverjanje upoštevanja postopkovnih pravil in obveznosti obrazložitve, pravilnosti navedenih dejstev in tega, da ni očitnih napak pri presoji dejstev in zlorabe pooblastil.

Skupna zunanja in varnostna politika – Omejevalni ukrepi

Leta 2011 se je število sporov v zvezi z omejevalnimi ukrepi povečalo brez primere, in sicer je bilo vloženih več kot 90 zadev. Za sodbe Splošnega sodišča sta bili značilni hitrost, s katero so bile izdane, in potrditev zahtev glede obveznosti obrazložitve sklepov, s katerimi so taki ukrepi naloženi.

Tako je Splošno sodišče v zadevi *Bamba proti Svetu* (sodba z dne 8. junija 2011, T-86/11, še neobjavljena, pod pritožbo) – v kateri je odločalo po hitrem postopku v razširjenem senatu in prej kot v štirih mesecih po vložitvi tožbe – obravnavalo zakonitost omejevalnih ukrepov, sprejetih zoper Nadiany Bambo, drugo ženo Laurenta Gbagboja, nekdanjega predsednika Slonokoščene obale. Ti ukrepi so se umeščali v okvir predsedniških volitev, ki so v Slonokoščeni obali potekale jeseni 2010 in po koncu katerih je Organizacija združenih narodov (OZN) potrdila zmago Alassana Ouattare. Unija je prav tako priznala zmago A. Ouattare in pozvala civilne in vojaške voditelje Slonokoščene obale, naj priznajo oblast demokratično izvoljenega predsednika, ter potrdila svojo odločenost, da bo sprejela ciljne sankcije zoper tiste, ki bi ovirali spoštovanje suvereno izražene volje prebivalcev Slonokoščene obale.

V zvezi s tem je Splošno sodišče spomnilo, da učinkovitost sodnega nadzora vključuje to, da mora zadevni organ Unije v največji mogoči meri sporočiti razloge za uvedene omejevalne ukrepe ob njihovem sprejetju ali vsaj, kolikor je mogoče hitro po tem sprejetju, da naslovnikom omogoči pravočasno izvrševanje pravice do pravnega sredstva. Kadar zadevna oseba nima pravice do zaslišanja pred sprejetjem prvotnega ukrepa, s katerim se uvedejo taki ukrepi, je spoštovanje obveznosti obrazložitve še toliko pomembnejše, saj pomeni edino zagotovilo, ki zadevni osebi omogoča, da koristno uveljavi razpoložljiva pravna sredstva za izpodbijanje zakonitosti navedenega ukrepa. Načeloma morajo biti v obrazložitvi akta Sveta, s katerim so taki ukrepi uvedeni, navedeni ne le pravni pogoji za uporabo tega akta, temveč tudi specifični in konkretni razlogi, zaradi katerih Svet pri izvajanju diskrecijske pravice meni, da morajo taki ukrepi veljati za zadevno osebo. Ker ima Svet tako diskrecijsko pravico glede okoliščin, ki jih je treba upoštevati pri sprejetju ali ohranitvi ukrepa zamrznitve sredstev, od njega ni mogoče zahtevati, naj še podrobneje navede, kako zamrznitev sredstev neke osebe konkretno prispeva k boju proti oviranju mirovnega procesa in procesa nacionalne sprave, ali predloži dokaze za to, da bi zadevna oseba lahko uporabila svoja sredstva, s katerimi bi ju ovirala v prihodnosti.

V obravnavanem primeru je Splošno sodišče ugotovilo, da je Svet pri obrazložitvi vpisa N. Bambe na sporen seznam navedel zgolj ohlapne in splošne preudarke. Tako navedba, da je direktorica časopisne hiše Cyclone in urednica časopisa *Le temps*, ni okoliščina, ki bi specifično in konkretno utemeljevala izpodbijana akta v zvezi z njo. Ob neobstoju konkretnega elementa na podlagi te navedbe namreč ni mogoče razumeti, zakaj naj bi N. Bamba ovirala mirovni proces in proces sprave z javnim spodbujanjem sovraštva in nasilja ter sodelovanjem v kampanjah dezinformiranja v zvezi s predsedniškimi volitvami leta 2010.

V teh okoliščinah je Splošno sodišče presodilo, da N. Bamba izpodbijanih aktov na podlagi njune obrazložitve pred njim ni mogla izpodbijati. Pojasnilo je, da zaradi tega ni moglo izvršiti nadzora nad njuno utemeljenostjo, in zato izpodbijana akta razglasilo za nična, vendar se njuni učinki na podlagi členov 280 PDEU in 264, drugi odstavek, PDEU ohranijo do poteka roka za vložitev pritožbe

pri Sodišču, to je dva meseca in deset dni od vročitve sodbe, oziroma, če je pritožba vložena, do njene zavrnitve.

Glede boja proti širjenju jedrskega orožja je treba omeniti, da je Splošno sodišče v sodbi z dne 7. decembra 2011 v zadevi *HTTS proti Svetu* (T-562/10, še neobjavljena, izdana v postopku o zamudni sodbi) uredbo, s katero so bili uvedeni omejevalni ukrepi, v delu, ki se nanaša na tožečo stranko, razglasilo za nično, saj je ugotovilo, da je obrazložitev, ki jo je navedel Svet, očitno protislovna in da na njeni podlagi ni jasno, ali je bila tožeča stranka na seznam vključena zaradi nadaljevanja obstoja okoliščin, navedenih v prejšnji uredbi, torej zaradi vezi med njo in družbo HDSL, ali pa zaradi novih okoliščin, torej zaradi neposrednih vezi med njo in družbo IRISL. V nobenem primeru pa niti na podlagi uredbe niti na podlagi dopisa z odgovorom Sveta na predlog tožeče stranke za ponovno preučitev ni bilo mogoče presoditi o razlogih, na podlagi katerih je Svet ugotovil, da na podlagi dokazov, ki jih je tožeča stranka navedla glede narave svojih dejavnosti in neodvisnosti od družb HDSL in IRISL, ne more spremeniti stališča glede nadaljevanja izvajanja omejevalnih ukrepov v zvezi z njo. Svet niti ni pojasnil narave nadzora, ki naj bi ga izvajala družba IRISL nad tožečo stranko, ali dejavnosti, ki jih je zadnjenavedena opravljala za račun te družbe. Splošno sodišče je zaradi kršitve obveznosti obrazložitve izpodbijano uredbo v delu, ki se nanaša na tožečo stranko, razglasilo za nično. Da ne bi nastala resna in nepopravljiva škoda za učinkovitost omejevalnih ukrepov, uvedenih z izpodbijano uredbo, in da bi se preprečilo tako ravnanje tožeče stranke, da bi obšla učinek poznejših omejevalnih ukrepov, je Splošno sodišče odločilo, da se učinki navedene uredbe ohranijo v obdobju, ki ne sme presegati dveh mesecev od datuma razglasitve sodbe.

Okolje – Sistem za trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov

V zadevi *Latvija proti Komisiji* (sodba z dne 22. marca 2011, T-369/07, še neobjavljena, pod pritožbo) je bila sporna odločba Komisije, s katero je bil del predlagane spremembe nacionalnega načrta razdelitve pravic do emisije toplogrednih plinov (v nadaljevanju: NNR) za Republiko Latvijo za obdobje med letoma 2008 in 2012 razglašen za nezdružljiv s sistemom za trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov, uvedenim z Direktivo 2003/87/ES²¹. Ta spremenjeni NNR, ki ga je priglasila Republika Latvija, je bil sprejet po prvi odločbi Komisije, s katero je del prvotnega NNR razglasila za nezdružljiv z Direktivo 2003/87 in nenasprotovanje NNR pogojila s spremembami NNR v smislu zmanjšanja skupne količine dodeljenih pravic. Odločba o spremenjenem NNR pa je bila sprejeta po poteku roka iz člena 9(3) Direktive 2003/87, ki določa, da lahko Komisija v treh mesecih od obvestila države članice o NNR ta načrt ali katerikoli njegov del zaradi nezdružljivosti z merili iz Priloge III k navedeni direktivi zavrne.

Pri presoji, ali je lahko Komisija veljavno sprejela izpodbijano odločbo po poteku tega roka, je Splošno sodišče navedlo, da če se Komisija v trimesečnem roku od takrat, ko je država članica priglasila svoj NNR, odpove uporabi te diskrecijske pravice, lahko država članica načeloma izvede navedeni NNR, ne da bi Komisija morala to odobriti. Tako ni nujno, da se postopek preučitve NNR konča z uradno odločbo. Vendar je Splošno sodišče poudarilo, da lahko Komisija uporabi svoje pooblastilo za odločanje, kadar država članica v trimesečnem roku kljub navedenim ugovorom ne spremeni ali noče spremeniti svojega NNR. Če Komisija namreč ne sprejme take zavrnilne odločbe,

²¹ Direktiva 2003/87/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. oktobra 2003 o vzpostavitvi sistema za trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov v Skupnosti in o spremembi Direktive Sveta 96/61/ES (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 7, str. 631), kakor je bila spremenjena z Direktivo 2004/101/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. oktobra 2004 (UL L 338, str. 18).

priglašeni NNR postane dokončen in zanj velja domneva zakonitosti, ki državi članici omogoči, da ga izvede.

V zvezi s spremembami, ki se zgodijo kot v obravnavanem primeru v fazi, ki nastopi po postopku preučitve, je Splošno sodišče poudarilo, da je namen teh sprememb ravno odstraniti razloge za ugovore, ki jih je Komisija sprva navedla. Zato je to, da Komisija sprejme navedene spremembe, zgolj posledica ugovorov, ki jih je sprva navedla, in ne izraz splošnega pooblastila za odobritev. Poleg tega Komisiji sprememb NNR ni treba sprejeti z uradno odločbo.

Splošno sodišče je tudi poudarilo, da je namen postopka, začetega na podlagi člena 9(3) Direktive 2003/87, zagotoviti državam članicam pravno varnost in jim zlasti omogočiti, da se hitro prepričajo, kako lahko dodelijo pravice do emisije in upravljajo sistem za trgovanje na podlagi svojega NNR v zadevnem obdobju. Obstaja namreč legitimni interes, da ta NNR v celotnem obdobju veljavnosti ni izpostavljen tveganju, da mu bo Komisija nasprotovala. Te ugotovitve veljajo za vsak NNR, ne glede na to, ali gre za prvotno priglašeno različico ali za spremenjeno različico, priglašeno kasneje, za katero veljajo še toliko bolj, ker je pred nadzorom Komisije že potekala prva faza preučitve.

Pojem priglasitve iz člena 9(3) Direktive 2003/87 vključuje tako prvotno kot kasnejšo priglasitev različic NNR, tako da od vsake od teh priglasitev začne teči nov trimesečni rok. V obravnavanem primeru je Splošno sodišče izpodbijano odločbo razglasilo za nično, ker je bila sprejeta po poteku navedenega roka, ko je spremenjeni NNR postal dokončen.

Javno zdravje

V zadevi *Francija proti Komisiji* (sodba z dne 9. septembra 2011, T-257/07, še neobjavljena, pod pritožbo) je tožeča stranka predlagala razglasitev ničnosti uredbe, s katero je Komisija spremenila Uredbo (ES) št. 999/2001²², v delu, v katerem so z njo za črede ovac in koz dovoljeni ukrepi nadzora in izkoreninjenja, ki so manj omejujoči kot predhodno sprejeti ukrepi. Splošno sodišče je v tem okviru pojasnilo, da morajo raven tveganja, ki velja za nesprejemljivo za družbo, določiti institucije, pristojne za politično odločitev, kot je določitev ustrezne ravni varovanja. Te institucije morajo določiti kritični prag verjetnosti negativnih učinkov za javno zdravje, varnost in okolje ter resnosti teh morebitnih učinkov, ki se jim za to družbo ne zdi več sprejemljiv in ki, ko je presežen, kljub znanstveni negotovosti zahteva sprejetje preventivnih ukrepov. Pri določitvi ravni tveganja, ki velja za nesprejemljivo za družbo, institucije zavezuje obveznost zagotavljati visoko raven varovanja, pri tem pa ne smejo sprejeti popolnoma hipotetičnega pristopa k tveganju in svojih odločitev usmeriti k ravni „ničnega tveganja“. Splošno sodišče je prav tako navedlo, da obvladovanje tveganja ustreza skupku ukrepov, ki jih sprejme institucija, ki se mora soočiti s tveganjem, da bi ga pripeljala na raven, sprejemljivo za družbo, v skladu s svojo obveznostjo zagotavljanja visoke ravni varovanja javnega zdravja, varnosti in okolja.

Poleg tega je Splošno sodišče poudarilo, da mora pristojni organ v razumnem roku ponovno preučiti sprejetečasne ukrepe, saj morajo institucije, kadar novi dejavniki spremenijo dojemanje tveganja ali pokažejo, da se to tveganje lahko omeji z manj omejujočimi ukrepi, kot so obstoječi, poskrbeti za prilagoditev ureditve novim podatkom. Tako nova znanstvena spoznanja ali odkritja, kadar upravičujejo ublažitev preventivnega ukrepa, spremenijo konkretno vsebino obveznosti javnih organov, da stalno ohranjajo visoko raven varovanja zdravja ljudi. Če se zaradi takih

²² Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 999/2001 z dne 22. maja 2001 o določitvi predpisov za preprečevanje, nadzor in izkoreninjenje nekaterih transmisivnih spongiformnih encefalopatij (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 3, zvezek 32, str. 289).

dejavnikov prvotna ocena tveganja spremeni, je treba zakonitost sprejetja manj omejujočih preventivnih ukrepov presojati ob upoštevanju teh dejavnikov, in ne tistih, na podlagi katerih je bila določena ocena tveganja v okviru sprejetja prvotnih preventivnih ukrepov. Le če nova raven tveganja presega raven tveganja, ki velja za sprejemljivo za družbo, mora sodišče ugotoviti kršitev previdnostnega načela.

Razširjanje televizijskih programov

V zadevah *FIFA proti Komisiji* (sodba z dne 17. februarja 2011, T-385/07, še neobjavljena, pod pritožbo) in *UEFA proti Komisiji* (sodba z dne 17. februarja 2011, T-55/08, še neobjavljena, pod pritožbo) je Splošno sodišče obravnavalo ničnostni tožbi, ki sta ju vložila svetovni izvršilni organ nogometa in vodilni organ evropskega nogometa zoper sklepa Komisije, s katerima je ta seznama dogodkov, ki se štejejo za dogodke velikega družbenega pomena, v smislu člena 3a(1) Direktive 89/552/EGS²³, ki sta ju pripravila Kraljevina Belgija in Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska, razglasila za združljiva s pravom Unije. Ta seznama sta obsegala zlasti za Belgijo vse tekme finala svetovnega prvenstva v nogometu in za Združeno kraljestvo vse tekme finala evropskega prvenstva v nogometu (EURO). Komisija je bila o teh seznamih obveščena na podlagi Direktive 89/552, ki državam članicam omogoča, da prepovejo ekskluziven prenos dogodkov, za katere menijo, da imajo velik družbeni pomen, kadar bi bil s takim prenosom večji del javnosti prikrajšan za možnost spremljanja takih dogodkov po brezplačnih televizijskih kanalih.

Splošno sodišče je najprej menilo, da sklicevanje na svetovno prvenstvo in EURO v uvodni izjavi 18 Direktive 97/36/ES²⁴ pomeni, da kadar država članica tekme teh prvenstev vključi na seznam, ki ga je pripravila, ji v obvestilo Komisiji ni treba vključiti posebne obrazložitve, zakaj naj bi šlo za dogodke velikega družbenega pomena. Vendar pa je mogoče morebitni sklep Komisije – da je vključitev svetovnega prvenstva in EURO v celoti na seznam dogodkov velikega pomena za družbo države članice združljiva s pravom Unije, ker je vsako od teh tekmovanj po njihovi naravi mogoče šteti za en sam dogodek – izpodbijati na podlagi specifičnih dokazov. Zlasti morata tožeči stranki dokazati, da „manj zanimive“ tekme svetovnega prvenstva (in sicer druge tekme kot polfinala, finale in tekme nacionalne reprezentance/nacionalnih reprezentanc) in/ali „manj zanimive“ tekme EURO (in sicer druge tekme kot otvoritvena in finalna tekma) nimajo takega pomena za družbo te države.

Glede tega je Splošno sodišče pojasnilo, da imajo „bolj zanimive“ tekme in tekme, v katerih sodeluje zadevna nacionalna reprezentanca, velik pomen za javnost zadevne države članice in jih je torej mogoče vpisati na nacionalni seznam dogodkov, za katere mora biti tej javnosti omogočeno, da jih spremlja po brezplačnih televizijskih kanalih. V zvezi z drugimi tekmami svetovnega prvenstva in EURO je Splošno sodišče navedlo, da je vsako od teh tekmovanj mogoče šteti za en sam dogodek, ne pa za vrsto posameznih dogodkov, razdeljenih na tekme. Pojasnilo je, da druge tekme kot „bolj zanimive“ in tekme, v katerih sodeluje zadevna nacionalna reprezentanca, lahko vplivajo na sodelovanje navedenih moštev v „bolj zanimivih“ tekmah, zaradi česar ima lahko javnost poseben interes, da jih spremlja. V zvezi s tem je Splošno sodišče navedlo, da ni mogoče vnaprej – ob oblikovanju nacionalnih seznamov ali pridobitvi pravic do prenosa – določiti, katere tekme bodo resnično odločilne za naslednje faze teh tekmovanj ali bodo vplivale na usodo zadevne

²³ Direktiva Sveta z dne 3. oktobra 1989 o usklajevanju nekaterih zakonov in drugih predpisov držav članic o opravljanju dejavnosti razširjanja televizijskih programov (89/552/EGS) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 1, str. 224).

²⁴ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 97/36/ES z dne 30. junija 1997 o spremembi Direktive [89/552] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 2, str. 321).

nacionalne reprezentance. Iz tega razloga je Splošno sodišče menilo, da je mogoče z dejstvom, da lahko nekatere „manj zanimive“ tekme vplivajo na sodelovanje v „bolj zanimivih“ tekmah, upravičiti odločitev države članice, da imajo vse tekme teh tekmovanj velik družbeni pomen. Poleg tega je Splošno sodišče ugotovilo, da ni usklajeno, katere dogodke je mogoče šteti za dogodke velikega družbenega pomena, in poudarilo, da gledanost „manj zanimivih“ tekem zadnjih tekmovanj dokazuje, da so te tekme pritegnile veliko gledalcev, od katerih se jih veliko po navadi ne zanima za nogomet.

Splošno sodišče je nazadnje poudarilo, da čeprav lahko opredelitev svetovnega prvenstva in EURO kot dogodkov velikega družbenega pomena vpliva na plačilo, ki ga bosta FIFA in UEFA dobili za podelitev pravic do prenosa teh tekmovanj, pa ne izniči tržne vrednosti teh pravic, saj teh dveh organizacij ne obvezuje, da jih prodajo pod katerimi koli pogoji. Čeprav ta opredelitev omejuje svobodo opravljanja storitev in svobodo ustanavljanja, pa je ta omejitev upravičena, ker je njen namen zavarovati pravico do obveščeniosti in širši javnosti zagotoviti dostop do televizijskega prenosa dogodkov velikega družbenega pomena.

Javna naročila – Pravica do učinkovitega pravnega sredstva

V sodbi z dne 20. septembra 2011 v zadevi *Evropaiki Dynamiki proti EIB* (T-461/08, še neobjavljena) je Splošno sodišče po tem, ko je ugotovilo, da je pristojno za odločanje o tožbi zavrženega ponudnika zoper odločbo, ki jo je sprejel upravni odbor Evropske investicijske banke (EIB) o oddaji javnega naročila za opravljanje storitev na področju informatike, navedeno odločbo razglasilo za nično, zlasti ker postopek javnega razpisa ni izpolnjeval zahtev celovitega pravnega varstva. Po eni strani namreč tožeči stranki izpodbijana odločba ni bila vročena, temveč je zanjo izvedela, ko so bili učinki te odločbe zaradi podpisa in začetka veljavnosti pogodbe načelno že izčrpani. V obravnavanem primeru bi bilo namreč za zagotovitev učinkovitosti tožbe tožeče stranke v postopku v glavni stvari, katere namen sta bila nadzor nad nepristranskostjo postopka javnega razpisa in ohranitev njenih možnosti, da ji EIB ob koncu navedenega postopka odda naročilo, nujno, da bi ta imela možnost vložiti predlog za odložitev izvršitve odločbe o oddaji javnega naročila še pred podpisom in začetkom veljavnosti pogodbe.

Po drugi strani EIB tožeči stranki ni zadostno obrazložila odločbe o oddaji naročila, preden je tožeča stranka vložila tožbo v postopku v glavni stvari, s katero je želela doseči predvsem razglasitev ničnosti te odločbe. V okviru oddaje javnega naročila je treba šteti, da sta pravica zavrženega ponudnika do učinkovitega pravnega sredstva zoper odločbo, s katero se javno naročilo odda drugemu ponudniku, in s tem povezana obveznost naročnika, da zavrženemu ponudniku na zahtevo posreduje obrazložitev svoje odločbe, bistveni postopkovni zahtevi v smislu sodne prakse, saj za pripravo odločbe o oddaji zagotavljata jamstva, ki omogočajo izvajanje učinkovitega nadzora nad nepristranskostjo postopka javnega razpisa, ki je privedel do te odločbe.

II. Odškodninski spori

Splošno sodišče je v sodbi z dne 8. novembra 2011 v zadevi *Idromacchine in drugi proti Komisiji* (T-88/09, še neobjavljena) obravnavalo vprašanje, ali je podana nepogodbena odgovornost Skupnosti, kadar je ena od institucij kršila svojo obveznost spoštovanja poklicne tajnosti z objavo podatka o tožeči stranki v *Uradnem listu Evropske unije*.

Splošno sodišče je poudarilo, da je treba v zvezi z razkritjem podatka v odločbi Komisije o državni pomoči podatek, da podjetje, ki ni bilo prejemnik zadevne pomoči, svojemu sopogodbenu ni uspelo dobaviti proizvodov v skladu z veljavnimi standardi in pogodbenimi pogoji, šteti za zaupen,

ker je zadevna država članica ta podatek sporočila Komisiji le zaradi potreb upravnega postopka presoje zadevnih pomoči in se ta podatek nanaša na poslovne odnose med zadevnima družbama. Taki podatki lahko resno škodujejo zadevnemu podjetju, saj je to poimensko prikazano v slabi luči. Poleg tega, ker lahko razkritje podatkov škoduje podobi in ugledu podjetja, je interes tega podjetja, da se tak podatek ne razkrije, objektivno vreden zaščite.

Splošno sodišče je pojasnilo, da je pri presoji zaupnosti podatka treba tehtati med individualnimi legitimnimi interesi, ki nasprotujejo njegovemu razkritju, in splošnim interesom, ki zahteva, da dejavnosti institucij Unije potekajo čim bolj javno. V obravnavanem primeru je bilo ugotovljeno, da je bilo razkritje podatka glede na cilj odločbe Komisije nesorazmerno, saj bi zadostovala zelo splošna navedba o neizpolnjevanju pogodbenih obveznosti ali bolj specifična, če bi bilo to potrebno, ne da bi bilo v katerem koli od teh primerov omenjeno ime dobavitelja.

Splošno sodišče je poudarilo, da Komisija nima široke diskrecijske pravice glede tega, ali je treba v konkretnem primeru odstopiti od pravila zaupnosti, in ugotovilo, da je bila z razkritjem zaupne informacije, s čimer je bil zmanjšan ugled podjetja, kršena obveznost varovanja poklicne tajnosti iz člena 287 ES in da to zadostuje za ugotovitev, da je podana dovolj resna kršitev. Komisiji je bilo naloženo plačilo odškodnine 20.000 EUR zaradi očrnitve podobe in zmanjšanja ugleda tožeče stranke.

Splošno sodišče je v sodbi z dne 23. novembra 2011 v zadevi *Sison proti Svetu* (T-341/07, še neobjavljena, izrečena v razširjenem senatu) pojasnilo pogoje za nepogodbeno odgovornost Unije – zlasti pogoj glede dovolj resne kršitve pravila, ki posameznikom podeljuje pravice – v primeru, ko je Splošno sodišče nezakonit sklep, zaradi katerega je nastala škoda, razglasilo za ničen, ker namen nacionalnih odločb, na katere se je Svet oprl pri zamrznitvi sredstev tožeče stranke, v nasprotju z zahtevami iz zakonodaje Unije ni bil niti začetek preiskave ali pregona niti obsodba za teroristično dejavnost.

V zvezi s tem je Splošno sodišče spomnilo, da namen odškodninske tožbe ni zagotoviti povrnitve škode, povzročene z vsako nezakonitostjo. Le dovolj resna kršitev pravnega pravila, ki posameznikom podeljuje pravice, lahko utemelji odgovornost Unije. Odločilno merilo za presojo, ali je ta zahteva spoštovana, je, da je zadevna institucija očitno in resno prekorčila meje svoje diskrecijske pravice. Čeprav je obseg diskrecijske pravice zadevne institucije odločilen, pa to ni izključno merilo. Tako se v okviru ureditve nepogodbene odgovornosti upoštevajo med drugim kompleksnost položajev, ki jih je treba urediti, in težave pri uporabi ali razlagi besedil.

Splošno sodišče je ugotovilo, da čeprav Svet nima nobene diskrecijske pravice, ko presoja, ali so dejanski in pravni elementi, ki lahko pogojujejo uporabo ukrepa zamrznitve sredstev, izpolnjeni, pa sta bili razlaga in uporaba prava Unije v obravnavanem primeru posebej težavni. Ugotovilo je, da je besedilo zadevnih določb posebej nejasno, kar dokazuje obširna sodna praksa Splošnega sodišča v zvezi s tem. Tako je Splošno sodišče šele ob preučitvi približno desetih zadev v več letih postopoma razvilo razumen in koherenten okvir za razlago teh določb. Splošno sodišče je šele v sodbi, s katero je bil sklep, zaradi katerega je nastala škoda, razglašen za ničen, ugotovilo, da mora biti nacionalna odločba, zato da se Svet lahko nanjo veljavno sklicuje, izdana v okviru nacionalnega postopka, katerega neposreden in bistven namen je sprejetje preventivnega ali restriktivnega ukrepa zoper zadevno osebo zaradi boja proti terorizmu. Poleg tega je Splošno sodišče poudarilo kompleksnost pravnih presoj in presoj dejstev, potrebnih za rešitev obravnavanega primera. Nazadnje je poudarilo, da so temeljni pomen cilja v splošnem interesu, ki je boj proti grožnjam miru in mednarodni varnosti, in posebne omejitve, ki jih njegovo uresničevanje „z vsemi sredstvi“ nalaga zadevnim institucijam Unije na nujno zahtevo Varnostnega sveta Združenih narodov, prav tako dejavniki, ki jih je treba upoštevati.

Tako v obravnavanem primeru po mnenju Splošnega sodišča kršitev pozitivnopravne ureditve s strani Sveta, čeprav je bila jasno ugotovljena, pojasnjujejo posebne omejitve in odgovornosti, ki jih ima ta institucija, in gre za nepravilnost, ki bi jo lahko storila običajno pozorna in skrbna uprava v podobnih okoliščinah, tako da ni bilo mogoče ugotoviti, da je kršitev dovolj resna za nastanek pravice do odškodnine.

III. Pritožbe

Leta 2011 je bilo zoper odločbe Sodišča za uslužbence vloženi 44 pritožb, pritožbeni senat Splošnega sodišča pa je končal 29 zadev. Štiri od njih si zaslužijo posebno pozornost.

Splošno sodišče je v sodbi z dne 12. julija 2011 v zadevi *Komisija proti Q* (T-80/09 P, še neobjavljena) poudarilo, da že ugotovitev nezakonnosti zadostuje za izpolnitev prvega od treh pogojev za nastanek odgovornosti Skupnosti za škodo, ki je nastala njenim uradnikom in nekdanjim uradnikom zaradi kršitve prava Skupnosti na področju evropskih javnih uslužbencev, ne da bi bilo treba dokazati dovolj resno kršitev pravnega pravila, ki posameznikom podeljuje pravice²⁵. Poleg tega je Splošno sodišče navedlo, da je dopustnost odškodninske tožbe, ki jo je uradnik vložil na podlagi člena 24, drugi odstavek, Kadrovskih predpisov za uradnike Evropske unije, pogojena z izčrpanjem nacionalnih pravnih sredstev, če ta zagotavljajo učinkovito zaščito zadevnih oseb in lahko privedejo do povračila zatrjevane škode. V zvezi s tem posebna ureditev odgovornosti, in sicer ureditev objektivne odgovornosti, uvedena z navedeno določbo, temelji na dolžnosti uprave, da zaščiti zdravje in varnost svojih uradnikov ter drugih uslužbencev pred napadi ali zlonamernimi ravnanji tretjih oseb oziroma drugih uradnikov, katerih žrtve so lahko med opravljanjem nalog, med drugim v obliki psihičnega nadlegovanja v smislu člena 12a(3) Kadrovskih predpisov. Zato je Splošno sodišče ugotovilo, da je Sodišče za uslužbence kršilo člena 90 in 91 Kadrovskih predpisov in odločilo *ultra petitem* s tem, da je Komisiji naložilo povračilo nepremoženjske škode zaradi nepravilnega ravnanja organa, ki je pripomoglo k osamitvi tožeče stranke v njeni enoti. Nazadnje je Splošno sodišče ugotovilo, da je Sodišče za uslužbence prav tako kršilo člena 90 in 91 Kadrovskih predpisov ter prekoračilo meje sodnega nadzora, ker je v praksi prevzelo vlogo uprave s tem, da je odločilo o očitku psihičnega nadlegovanja, ki ga je navedla tožeča stranka.

Poleg tega je Splošno sodišče v sodbah z dne 14. decembra 2011 v zadevi *Komisija proti Pachtitsu* (T-361/10 P, še neobjavljena) in zadevi *Komisija proti Vicentu Carbajosi in drugim* (T-6/11 P, še neobjavljena), v katerih je v zvezi s tem potrdilo sodbi Sodišča za uslužbence, ugotovilo, da Evropski urad za izbor osebja (EPSO) ni pristojen za določitev vsebine pristopnih testov za javni natečaj. Splošno sodišče je ob upoštevanju Priloge III h Kadrovskim predpisom preučilo razdelitev pristojnosti med EPSO in natečajno komisijo ter ugotovilo, da čeprav pristojnost za določitev vsebine pristopnih testov ni izrecno dodeljena niti EPSO niti komisiji, je bilo v skladu z ustaljeno sodno prakso pred ustanovitvijo EPSO izvajanje testov zaupano natečajni komisiji. Ker na eni strani Kadrovski predpisi niso bili spremenjeni tako, da bi bila EPSO taka pristojnost izrecno podeljena, in ker so na drugi strani naloge, ki jih ima EPSO na podlagi člena 7 iste priloge, v bistvu organizacijske, je Splošno sodišče ugotovilo, da EPSO ni pristojen za določanje vsebine predizbornih testov za

²⁵ V tem delu je potrdilo sodbo z dne 16. decembra 2010 v zadevi *Komisija proti Petrilli* (T-143/09 P, še neobjavljena), ki je bila predmet predloga za preizkus, o katerem je bilo odločeno z odločbo Sodišča z dne 8. februarja 2011 v zadevi C-17/11 RX.

natečaj. V zvezi s sklepom o ustanovitvi EPSO²⁶ in sklepom o organizaciji in delovanju tega urada²⁷ je Splošno sodišče ugotovilo, da sta v hierarhiji predpisov na ravni, ki je nižja od določb Kadrovskih predpisov. Zato v skladu z načelom zakonitosti teh sklepov, čeprav nekajkrat vsebujeta besedilo, ki bi ga bilo mogoče napačno razlagati, kot da je za določitev vsebine pristopnih testov pristojen EPSO, ni mogoče razlagati, kot da sta v nasprotju s Kadrovskimi predpisi.

Nazadnje, Splošno sodišče je v sodbi z dne 21. septembra 2011 v zadevi *Adjemian in drugi proti Komisiji* (T-325/09 P, še neobjavljena) ugotovilo, da načelo prepovedi zlorabe pravice, na podlagi katerega se na pravne norme nihče ne more sklicevati z namenom zlorabe, spada med splošna pravna načela. Iz tega izhaja, da morata zakonodajalec in organ, pooblaščen za sklepanje pogodb o zaposlitvi (v nadaljevanju: OPSP), pri sprejemanju ali izvajanju pravil, ki urejajo odnose med Evropskimi skupnostmi in njihovimi uslužbenci, v skladu s cilji izboljšanja življenjskih razmer in delovnih pogojev delavcev ter njihove ustrezne socialne zaščite iz člena 136 ES preprečiti zlorabe pravice, ki bi lahko izhajale iz veriženja pogodb o zaposlitvi za določen čas. Poleg tega je Splošno sodišče ugotovilo, da je glavna značilnost pogodb o zaposlitvi pogodbenega uslužbenca za pomožne naloge negotovost njihovega trajanja, kar je primerno glede na namen teh pogodb, ki je opravljanje nalog, ki jih zaradi njihove narave ali zaradi odsotnosti nosilca delovnega mesta opravlja začasno osebje. OPSP te ureditve torej ne more uporabiti za to, da bi naloge, ki se opravljajo v okviru „stalnega delovnega mesta“, za dalj časa zaupal temu osebju, ki bi se tako nenormalno uporabljalo za ceno podaljšane negotovosti. Taka uporaba bi bila namreč v nasprotju s prepovedjo zlorabe pravice, ki za OPSP velja pri sklepanju zaporednih pogodb o zaposlitvi za določen čas z javnimi uslužbenci. Vendar je tako zlorabo mogoče popraviti ter negativne posledice, ki so nastale zainteresiranim strankam, odpraviti s prekvalifikacijo pogodbe o zaposlitvi, posledica česar je lahko zlasti sprememba zaporednih pogodb o zaposlitvi za določen čas v pogodbo za nedoločen čas.

IV. Predlogi za izdajo začasnih odredb

Predsednik Splošnega sodišča je to leto odločal o 44 predlogih za izdajo začasnih odredb, kar pomeni manjše povečanje števila vloženih predlogov v primerjavi z letom 2010 (41). Sodnik za začasne odredbe je leta 2011 končal 52 zadev, leta 2010 pa 38 zadev. Ugodil je dvema predlogoma za odlog izvršitve, usmerjenima zoper globe, ki so bile tožečim strankam naložene zaradi njihovega sodelovanja pri protikonkurenčnih omejevalnih sporazumih, in sicer s sklepoma z dne 2. marca 2011 v zadevi *1. garantovaná proti Komisiji* (T-392/09 R, neobjavljen) in z dne 13. aprila 2011 v zadevi *Westfälische Drahtindustrie in drugi proti Komisiji* (T-393/10 R, še neobjavljen). Predsednik Splošnega sodišča je v teh sklepih lahko pojasnil sodno prakso v zvezi s skupinami, na podlagi katere se v okviru nujnosti upoštevajo finančna sredstva skupine družb, v katero spada družba, ki predlaga izdajo začasnih odredb.

V zgoraj navedeni zadevi *1. garantovaná proti Komisiji* je tožeča družba, ki je bila dejavna na finančnem področju, predlagala oprostitev obveznosti, ki ji jo je naložila Komisija, naj zagotovi

²⁶ Sklep Evropskega parlamenta, Sveta, Komisije, Sodišča, Računskega sodišča, Ekonomsko-socialnega odbora, Odbora regij in Evropskega varuha človekovih pravic z dne 25. julija 2002 o ustanovitvi EPSO (2002/620/ES) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 1, zvezek 4, str. 46).

²⁷ Sklep generalnih sekretarjev Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije, sodnega tajnika Evropskega sodišča, generalnih sekretarjev Računskega sodišča, Ekonomsko-socialnega odbora in Odbora regij ter predstavnika Evropskega varuha človekovih pravic z dne 25. julija 2002 o organizaciji in delovanju EPSO (2002/621/ES) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 1, zvezek 4, str. 48).

bančno garancijo kot pogoj za to, da se globa, ki ji je bila naložena zaradi izvajanja odločilnega vpliva na poslovno politiko druge družbe, ki je sodelovala pri omejevalnem sporazumu v sektorju reagentov na osnovi kalcijevega karbida in magnezija za uporabo v jeklarski in plinski industriji, ne izterja takoj. Predsednik Splošnega sodišča je ugotovil, da so v obravnavanem primeru podane izredne okoliščine, ki upravičujejo odlog obveznosti zagotoviti tako garancijo. Tožeča stranka je namreč poleg obstoja *fumus boni juris* dokazala, da je več bank zavrnilo prošnjo za izdajo zadevne bančne garancije zaradi njenega negotovega finančnega položaja. Poleg tega na podlagi dokazov, ki jih je predložila Komisija, ni bilo mogoče ovreči trditve tožeče stranke, da ni spadala v pomembnejšo skupino in da ni imela večinskega delničarja. Tožeča stranka se prav tako ni predstavljala kot del mreže, katere drugi člani bi lahko z njo imeli skupne interese. Poleg tega tožeči stranki ni bilo mogoče očitati, da si je z lastnim ravnanjem povzročila slab finančni položaj. Dejstvo, da je malo pred dnem naložitve globe za dolgoročno posojila namenila največji del svojih sredstev, ki ji jih je ostalo, in da jih je tako imobilizirala, je mogoče razumno razložiti z njeno dejavnostjo kapitalskega vlagatelja. V zvezi s tem od tožeče stranke med upravnim postopkom, ki ga je začela Komisija, ni bilo mogoče pričakovati, da bo zamrznila svoje naložbe in prenehala opravljati gospodarsko dejavnost. Predsednik Splošnega sodišča je pretehtal zadevne interese in ugotovil, da finančni interesi Unije ne bi bili bolje varovani, če bi se globa prisilno izterjala takoj, saj ni bilo verjetno, da bi Komisija tako lahko dobila znesek, ki bi ustrezal globi. Odredil je torej predlagano oprostitev, vendar pod pogoji, da tožeča stranka brez predhodnega dovoljenja Komisije ne sme prenesti nekaterih sredstev, da mora Komisiji plačati znesek, ki ustreza rezervaciji, ki jo je oblikovala, in da mora Komisijo redno obveščati o gibanju svojih sredstev in naložb.

V zgoraj navedeni zadevi *Westfälische Drahtindustrie in drugi proti Komisiji* so tri družbe, članice skupine, ki deluje v industrijskem sektorju jekla, ki so jim bile naložene globe zaradi sodelovanja pri omejevalnem sporazumu na trgu jekla za prednapenjanje, vložile predlog za izdajo začasne odredbe zaradi pridobitve oprostite obveznosti zagotoviti bančne garancije. Predsednik Splošnega sodišča je v zvezi s tem spomnil, da je mogoče oprostitev obveznosti zagotoviti bančno garancijo odobriti le, če predlagatelj dokaže, da objektivno ne more zagotoviti te garancije ali – alternativno – da bi zagotovitev garancije ogrozila obstoj družbe. Ugotovljeno je bilo, da so se tožeče stranke nemudoma, resno in večkrat trudile pridobiti bančno garancijo za naložene globe, vendar jim to ni uspelo, saj je štirinajst matičnih bank, ki so bile večkrat kontaktirane, po temeljiti preučitvi njihovega finančnega položaja prošnje zavrnilo. Predsednik ni upošteval finančnih sredstev delničarja ArcelorMittal, ki je imel tretjinski delež v eni od tožečih družb. Opozoril je, da se je sodna praksa o skupinah družb razširila na manjšinske deleže (30 %) glede na strukturo kapitala zadevnega podjetja, vendar je ugotovil, da sta skupina ArcelorMittal in skupina, v katero so spadale tožeče stranke, konkurentki na trgu jekla in sledita različnim strateškim interesom. Prav tako je bil zavrnen argument Komisije, ki je temeljil na lastnem interesu, ki naj bi ga imele matične banke, ki so kreditirale tožeče stranke, da pokrijejo svoje terjatve. Po mnenju predsednika bi se morali interesi banke kot kreditne institucije, ki je zavrnila odobritev bančne garancije, podrediti interesom Komisije le, če bi se lahko uporabila sodna praksa o skupinah, kar pa v obravnavanem primeru ne velja. Štirinajst matičnih bank tožečih strank namreč ni bilo del njihove skupine. Njihova poslovna razmerja s to skupino so bila omejena na kreditno področje, zagotovitev izpolnitve njihovih terjatev in obrestnih zahtevkov. Zato ni bilo objektivne istovetnosti med strateškimi interesi teh kreditnih institucij in interesi tožečih strank. Ker je bila ugotovljena nezmožnost zagotovitve bančne garancije, je predsednik ugotovil, da so argumenti Komisije, ki so temeljili na finančnih in ekonomskih podatkih in s katerimi je skušala dokazati, da bi po zavrnitvi predloga za izdajo začasne odredbe „vsaka razumna banka“ tožečim strankam odobrila zadevno garancijo, neupoštevni.

Poleg tega je bilo ugotovljeno, da je za podredni predlog glede zmanjšanja glob, ki temelji zlasti na tožbenem razlogu glede neupoštevanja plačilne nesposobnosti tožečih strank, podan *fumus boni juris*, saj je predsednik menil, da v obravnavanem primeru ni mogoče izključiti, da bo Splošno

sodišče uporabilo svojo neomejeno pristojnost na področju glob in zmanjšalo globe, naložene tožečim strankam. Predsednik je torej odredil predlagano oprostitev, vendar pod pogojem, da tožeče stranke Komisiji nakažejo znesek rezervacije, ki so jo oblikovale, in mesečne obroke po predlaganem terminskem načrtu plačil.

Drugi predlogi za izdajo začasne odredbe so bili zavrnjeni, največkrat zaradi neobstoja nujnosti. Opozoriti pa je treba zlasti na spodaj opisane zadeve.

Na področju državnih pomoči je treba zaradi procesnih posebnosti omeniti tako imenovane zadeve „španski premog“ (sklepi z dne 17. februarja 2011 v zadevah *Gas Natural Fenosa SDG proti Komisiji*, T-484/10 R, *Iberdrola proti Komisiji*, T-486/10 R, ter *Endesa in Endesa Generación proti Komisiji*, T-490/10 R, neobjavljeni). Te zadeve izhajajo iz odločitve Kraljevine Španije o uvedbi sheme finančnih pomoči za proizvodnjo električne energije iz domačega premoga. V ta namen je bilo v skladu s to shemo več elektrarn zavezanih, da se oskrbujejo z domačim premogom in proizvajajo določeno količino električne energije iz tega premoga ob državnem nadomestilu dodatnih stroškov proizvodnje, nastalih z nakupom domačega premoga. Ker je Komisija odobrila zadevno shemo, so tri podjetja vložila ničnostne tožbe zoper ta sklep o odobritvi in predloge za odlog izvršitve. Glede na skorajšnje sprejetje odločbe pristojnega španskega organa, ki bi tožeče stranke obvezovala, da se v treh dneh zavežejo za nakup določene količine nacionalnega premoga, je predsednik Splošnega sodišča 3. novembra 2010 na podlagi člena 105(2) Poslovnika, torej ne da bi se nasprotne stranke izrekle, odredil odlog izpodbijanega sklepa do sprejetja sklepov, s katerimi se bodo postopki za izdajo začasne odredbe končali. Ker je Kraljevina Španija predlagala, naj se ta začasni odlog prekliče, tožeče stranke pa so v posebej pozni fazi postopka izrazile svoj namen, da umaknejo tožbe, je predsednik menil, da je treba do končnega izbrisa zadev, ki se nanašajo na te tožbe, v interesu učinkovitega izvajanja sodne oblasti odločiti o ohranitvi ali odpravi učinka začasnega zadržanja izvajanja sklepa Komisije. Kljub ugotovitvi obstoja *fumus boni juris* je predsednik izključil obstoj okoliščin, v katerih bi bila podana nujnost, ki bi upravičila sprejetje predlaganih začasnih odredb. Glede tehtanja interesov je predsednik, potem ko je spomnil na pomembnost storitev splošnega gospodarskega pomena v Uniji in na široko diskrecijsko pravico, ki jo imajo nacionalni organi za dobavo, opravljanje in organizacijo le-teh, ugotovil, da interesi, ki se jim sledi s kar najhitrejšim opravljanjem storitev v splošnem španskem gospodarskem interesu in s tem povezanim nadomestilom, pretehtajo nasprotne interese, na katere se sklicujejo tožeča podjetja. Tako so bili sklepi z dne 3. novembra 2010, s katerimi je bil odobren začasen odlog izvršitve izpodbijanega sklepa, preklicani. Nazadnje, ker so tožeča podjetja umaknila predloge za izdajo začasne odredbe, je predsednik 12. aprila 2011 v okviru postopkov za izdajo začasne odredbe sprejel tri sklepe o izbrisu, v katerih je bilo plačilo stroškov izjemoma naloženo tožečim strankam.

Nazadnje, predsednik je v sklepih z dne 9. junija 2011 v zadevi *Eurallumina proti Komisiji* (T-62/06 RENV-R, neobjavljen, točke od 29 do 56) in z dne 10. junija 2011 v zadevi *Eurallumina proti Komisiji* (T-207/07 R, neobjavljen, točke od 32 do 59), potem ko je natančno pojasnil različne elemente, ki sestavljajo sodno prakso o skupinah, menil, da je ta sodna praksa združljiva s členom 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah²⁸, členom 6 Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane v Rimu 4. novembra 1950, in sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice, ter pri tem poudaril, da pojem skupine ne določa pogoja, ki ga ne bi bilo mogoče izpolniti, saj ne preprečuje nobeni družbi, ki spada v neko skupino, da dokaže zlasti, da njeni objektivni interesi ne sovpadajo z interesi njene skupine ali njene matične družbe, da je bilo tej matični družbi pravno preprečeno, da bi jo finančno podprla, ali da ji celotna skupina ni bila zmožna finančno pomagati.

²⁸ UL 2010, C 83, str. 392.